

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Факультет міжнародних відносин
Кафедра міжнародних економічних відносин

Допускається до захисту
Зав. кафедри міжнародних економічних відносин
І.М. Грабинський
«_____» _____ 2022 р.

БУРАК ТЕТЯНА АНДРІЇВНА

**МОДЕЛЮВАННЯ КОНВЕРГЕНЦІЇ ТРАНСФЕРТНОГО
ЦІНОУТВОРЕННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ**

Магістерська робота

Спеціальність 292 – Міжнародні економічні відносини (освітньо-професійна
програма – «Міжнародний менеджмент»)

Науковий керівник:
доцент кафедри міжнародних економічних відносин
Герлах Ірина Василівна

Львів – 2022

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ.....	7
1.1. Суть та поняття трансфертного ціноутворення.	7
1.2. Роль трансфертного ціноутворення у забезпеченні ефективності економіки в умовах глобалізації.....	15
1.3. Політико-правове регулювання трансфертного ціноутворення у світі. ..	21
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ КОНВЕРГЕНЦІЇ ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ ІМІТАЦІЙНОГО МОДЕЛЮВАННЯ	26
2.1. Аналіз факторів впливу на офшорні юрисдикції.....	26
2.2. Побудова імітаційної моделі фінансових потоків офшорів.	31
2.3. Аналіз тенденцій пов'язаності ставки оподаткування та темпів приросту ВВП.	38
РОЗДІЛ 3. ВПРОВАДЖЕННЯ ПРАКТИКИ ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ	43
3.1. Імплементация плану BEPS в світі та Україні.....	43
3.2. Вдосконалення практики трансфертного ціноутворення в Україні.....	55
ВИСНОВКИ	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	64

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

BEPS	Base erosion and Profit Shifting – Розмивання оподаткованої бази й виведення прибутку з-під оподаткування
CbCR	Country-by-Country Reporting – Країновий звіт
GAAP	Generally Accepted Accounting Principles – Загальноприйняті принципи бухгалтерського обліку
MLI	Multilateral Instrument – Багатостороння конвенція
КІК	Контрольована іноземна компанія
Контрольовані операції або КО	Операції, що є контрольованими для цілей оподаткування відповідно до ст. 39 Податкового кодексу України
Низькоподаткові юрисдикції	Держави (території), включені до переліку держав (територій), затвердженого Кабінетом Міністрів України для виконання норм абз. в) пп. 39.2.1.1 пп. 39.2.1 ст. 39 Податкового кодексу України
ОЕСР	Організація економічного співробітництва та розвитку
ПДФО	Податок на доходи фізичних осіб
Перелік ОПФ	Перелік організаційно-правових форм нерезидентів у розрізі держав (територій), затверджений Кабінетом Міністрів України для виконання норм абз. г) пп. 39.2.1.1 пп. 39.2.1 ст. 39 Податкового кодексу України
ПКУ	Податковий кодекс України № 2755-VI від 2 грудня 2010 року зі змінами
Правила ТЦ	Положення Податкового кодексу України, а також інші нормативно-правові акти, які регулюють особливості трансфертного ціноутворення в Україні
ТЦ або ТЦО	Трансфертне ціноутворення
ФАТФ	Група розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей

ВСТУП

Сучасні економічні процеси характеризуються високим рівнем глобалізації, підвищенням швидкості інформаційних процесів, одночасним посиленням конкуренції та кооперації партнерів, постійним територіальним розширенням діяльності багатонаціональних підприємств. У цих умовах необхідно говорити про перехід від класичних методів досягнення конкурентних переваг до принципово нових, що базуються на якісній зміні організаційно-управлінських, інформаційних і фінансових механізмів функціонування організацій.

Нині спостерігається підвищений інтерес до процесу застосування корпораціями трансфертних цін для мінімізації податкових зобов'язань. Багатонаціональні підприємства у своїй діяльності застосовують нові методи управління фінансовими та матеріальними ресурсами, які починають активно використовуватися великими внутрішніми організаціями, що мають децентралізовану структуру.

Політика трансфертних цін повинна бути пов'язаною зі стратегіями маркетингу, виробництва і матеріально-технічного забезпечення і сприяти досягненню визначених цілей компанії. При цьому беруть до уваги обмежуючі заходи у власній і приймаючій країні, питання оподаткування, конкурентоспроможності на світовому ринку ціни і ціни місцевого ринку, антидемпінгові обмеження, митні тарифи, імпорتنі квоти, імовірність інфляції і девальвації, можливість переказу прибутку та інші обставини.

Розвиток контролю трансфертного ціноутворення на глобальному рівні відбувається під егідою міжнародних організацій – ОЕСР, ЄС та ООН. Питання трансфертного ціноутворення досліджували О.І. Рогач, О.І. Шнирков, А.С. Філіпенко, А.О. Старостіна, В.І. Серєда, І.О. Чуфаров, Д. Гетманцев, М. Мішин,

А.О. Длігач, В.В. Журило, І.Я. Софіщенко, А. Алексеева, Л. Врублевська, Т. Єфименко, О. Іванов, К. Карпушин, М. Кучерявенко, В. Новицький, Я. Романчук, Т. Скоромцова, О. Смірнова, А. Соколовська, Л. Тарангул, Т. Тищук, , К. Швабій та ін.

Метою магістерської роботи є обґрунтування теоретичних засад, методичних положень і практичних рекомендацій щодо удосконалення трансфертного ціноутворення, та доведення конвергенції трансфертного ціноутворення у світі.

Завданнями магістерської роботи є:

- Дослідити генезис розвитку трансфертного ціноутворення у світі;
- Розглянути економічну суть трансфертного ціноутворення та його податкового регулювання;
- Порівняти розвиток сфери трансфертного ціноутворення в Україні та світі
- Дослідити генезис та роль офшорів в економічній системі та механізмах трансфертного ціноутворення;
- Розглянути імплементацію Плану BEPS в світі та Україні;
- Побудувати модель фінансових потоків офшорів;
- Розробити пропозиції щодо удосконалення методів податкового регулювання у сфері трансфертного ціноутворення.

Об'єктом дослідження є трансфертне ціноутворення у світі.

Предметом дослідження виступають особливості трансфертного ціноутворення.

Методи дослідження. діалектичний метод пізнання, системний, комплексний і структурно-функціональний підхід, кількісний аналіз, методи дедукції та індукції, аналізу та синтезу, моделювання.

Інформаційною базою курсової роботи є нормативно-законодавча база, праці вітчизняних та зарубіжних науковців, періодичні видання, ресурси Інтернету та інші джерела.

Структура і зміст магістерської роботи. Магістерська робота складається із переліку умовних позначень вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ

1.1. Суть та поняття трансфертного ціноутворення.

Однією з визначних особливостей ринкового господарства, заснованого на приватній ініціативі, є прагнення суб'єктів таких ринкових відносин до максимізації власного прибутку. Це константа діяльності приватних компаній, яка в періоди загострення економічної ситуації набуває особливого значення. В умовах нестабільної ринкової кон'юнктури компанії намагаються знайти все більш досконалі методи підвищення прибутковості ділових операцій – одним з таких методів, застосовуваних в міжнародному бізнесі, стало використання міжнародного корпоративного податкового планування, тобто вибору країн і територій, що мають порівняно низький рівень оподаткування та переведення туди основної частки корпоративних коштів.

До таких методів вдаються транснаціональні корпорації (ТНК), багатонаціональні підприємства (БНП) і промислово-фінансові групи (ПФГ), які інтегрують в своїй структурі значну кількість відокремлених підприємств різних організаційно-правових форм та форм власності, які розташовані в різних країнах світу. Реакцією податкових органів стало виникнення системи трансфертного ціноутворення.

Поняття «трансфертного ціноутворення» в економічній теорії та практиці було сформовано в 1903 р. працями відомого німецького вченого Е. Шмаленбаха. Вагомий внесок в розвиток даного напрямку економічної науки було зроблено дослідженнями провідних світових науковців, серед яких: А. Вагенгофера, Дж. Дірден, К. Друрі, Р. Ентоні, Г. Кюппера, Д. Пфаффа та ін. Однак, зважаючи на сучасні реалії в сфері ціноутворення та оподаткування можна зробити висновок

про те, що даний напрям дослідження потребує подальшого опрацювання і розробки з метою удосконалення механізму регулювання трансфертного ціноутворення в Україні і пошуку балансу інтересів платників податків та держави [1].

Уникнення оподаткування стало проблемою з давніх часів: коли в стародавній Греції було введено податок у розмірі 2% на експорт та імпорт товарів, греки почали здійснювати торгівлю з невеличких островів поблизу Афін, що стало прообразом сучасних офшорів; у Середньовіччі також існували міста-офшори - італійські Трієст і Ліворно, а також балканське місто Шибеник.; трохи пізніше вільними від податків територіями стали Гібралтар і Бангкок. Агресивне податкове планування, використання офшорів для виведення прибутку закордон та уникнення оподаткування, трансфертні ціни, значно нижчі за ринкові, інсайдерське кредитування, розмивання бази оподаткування та розподіл функцій в межах групи компаній відповідно до специфіки оподаткування різних юрисдикцій (наявність податкових пільг, відсутність оподаткування для певних організаційно-правових форм, різні бази для нарахування податків) та безліч інших «сірих» схем стали передумовою виникнення трансфертного ціноутворення (ТЦ) в середині ХХ століття.

Витоки сучасного трансфертного ціноутворення з'явилися ще в ХХ ст. із прагненням транснаціональних компаній переводити кошти з зарубіжних філій в метрополію. У транснаціональних компаніях більше 50% всіх переказів капіталу від іноземних дочірніх фірм і філій здійснюється за допомогою виплати дивідендів. Переказ коштів у формі дивідендів найбільш простий, але при наявності урядових обмежень у вигляді встановлення верхньої межі перекладних дивідендів ефективність його падає (в Бразилії, наприклад, дивіденди, що перевищують 12% вкладеного капіталу, обкладаються 40-60% податком [4]). У таких випадках витрати по переводу дивідендів високі і застосування цього каналу є не вигідним.

Найпростішим шляхом переміщення капіталу стало застосування трансфертних цін у внутрішньогрупових операціях між материнською і дочірніми компаніями, що працюють в країнах з різними рівнями податкових ставок, з метою мінімізації загальної суми податків всієї групи. Практика фіксування таких цін може сприяти проведенню в життя стратегії і тактики, розроблених з урахуванням податкових та валютних чинників. Підвищення внутрішньогрупової ціни збільшує прибуток постачальника. Її зменшення тягне за собою вищу прибутковість підрозділу, який користується його товарами або послугами. Подібне маніпулювання прибутком і готівковими коштами в рамках одного об'єднання являє собою інструмент перерозподілу податкових витрат і фактичного переведення валютних коштів (в транснаціональних корпораціях). Таким чином, система трансфертних, або внутрішньогрупових, розрахункових цін в стратегії міжнародного підприємництва вирішує завдання глобальної максимізації доходів і зменшення податкового тягаря.

Слід підкреслити, що головна мета державних органів управління - збільшити надходження до бюджету, щоб компанії не могли занижувати реальну ціну своєї продукції і платили податки з її ринкової вартості. Однак у всьому світі трансферне ціноутворення - реальний механізм для більш ефективного розвитку бізнесу, який застосовують провідні світові корпорації. В основі трансфертного ціноутворення знаходиться застосування трансфертних цін. При цьому ми виходимо з визначення, що «трансферна ціна» - ціна на товари (роботи, послуги), яка відрізняється від об'єктивно сформованої при здійсненні міжнародних угод ринкової (вільної) ціни.

Трансфертне ціноутворення поєднує в собі дві економічні категорії «ціна» і «трансферт». Ціна – це грошове вираження вартості товару або форма вираження цінності благ, які проявляються в процесі обміну. Поняття трансферт трактується, як переведення товарів, послуг, грошових виплат, права власності. Але найчастіше термін «трансферт» використовують для позначення

безоплатного руху грошових коштів або матеріальних цінностей між суб'єктами економічних відносин [2]. На сьогоднішній день переважна більшість науковців ототожнюють поняття трансфертного ціноутворення з внутрішньо фірмовими цінами. Таким чином, поняття трансфертного ціноутворення (Funds Transfer Pricing, FTP) можна визначити як реалізацію товарів або послуг взаємопов'язаним особам по внутрішньо фірмовим, відмінним від ринкових цінам [3]. На сьогоднішній день, таке ціноутворення стало однією з причин конфлікту інтересів держави і платників податків на прибуток, які використовують трансфертні ціни для перерозподілу капіталу таким чином, щоб максимально зменшити суму оподаткованого прибутку.

В Україні на сьогоднішній день відбувається процес формування інституційної бази з питань трансфертного ціноутворення та постійного вдосконалення механізму регулювання даної сфери. З огляду на згадані зловживання трансфертним ціноутворенням, окремими вітчизняними законодавцями, науковцями й практиками обґрунтовано пропозиції щодо обмеження застосування резидентами України трансфертних цін для зменшення податкового навантаження та виведення капіталів за межі України.

Регулювання відносин в сфері трансфертного ціноутворення здійснюється у відповідності до положень ПКУ та Закону України «Про внесення змін в Податковий кодекс України стосовно трансфертного ціноутворення» зі змінами від 15.07.2015 року № 609-VIII. Відтак, метою прийняття зазначеного вище Закону була протидія прихованому відпливну коштів з національної економіки через практику штучного створення фінансових потоків між підприємствами, які входять до складу однієї транснаціональної корпорації або промислово-фінансової групи, розташованих у різних країнах. Законотворці визнали, що просте використання прописаного Податковим кодексом України поняття «звичайна ціна» під час зовнішньоекономічних операцій призвело до суттєвого недоотримання коштів бюджетом України, а також не в змозі було забезпечити

належну реалізацію принципу «витягнутої руки», що використовується у всьому цивілізованому світі.

Принцип «витягнутої руки» (Arm's length principle) є принципом міжнародного стандарту, погодженого державами – членами ОЕСР, як рекомендованого до використання країнами світу в установленні трансфертних цін для податкових потреб. Його суть полягає у збільшенні податкових зобов'язань пов'язаних осіб до рівня податкових зобов'язань непов'язаних осіб за умови відповідності комерційних та/або фінансових умов здійснених ними операцій [5].

У відповідності ПКУ та зазначеного вище Закону України існує ряд випадків коли суб'єкти, що здійснюють господарську діяльність вважаються пов'язаними.

Пов'язані особи – юридичні та/або фізичні особи, відносини між якими можуть впливати на умови або економічні результати їх діяльності чи діяльності осіб, яких вони представляють [6].

Розмір частки володіння корпоративними правами розраховується у разі: опосередкованого володіння (в одному ланцюгу) – шляхом множення часток володіння корпоративними правами; володіння через кілька ланцюгів – шляхом підсумовування часток володіння корпоративними правами в кожному ланцюгу. У разі коли частка володіння корпоративними правами кожної особи в наступній юридичній особі в ланцюгу перевищує 20 відсотків, усі особи такого ланцюга є пов'язаними (незалежно від результатів множення) [7]. Положення ПКУ та Закону України «Про внесення змін в Податковий кодекс України стосовно трансфертного ціноутворення» обов'язкові для застосування лише для тих платників операції між якими вважаються контрольованими. Критерії визнання операцій контрольованими визначенні в Таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Критерії визнання операцій контрольованими

Критерій	Статус/Сума
Статус контрагента	Пов'язана особа - нерезидент
	Нерезидент, зареєстрований в «низькоподаткових» юрисдикціях (Кіпр, Узбекистан, Нідерланди, тощо)
	Нерезидент комісіонер
Річний дохід	Перевищує 150 млн грн (без ПДВ)
Обсяг операції	Перевищує 10 млн грн

Джерело: [8].

Розглядаючи практичний підхід до трансфертного ціноутворення, слід розглянути його основні категорії.

По-перше, це принцип витягнутої руки. Принцип «витягнутої руки» - згідно цього принципу ціна угоди між взаємопов'язаними сторонами має бути такою ж, як між незалежними контрагентами. Загалом, принцип витягнутої руки є методом порівняння неконтрольованих та контрольованих операцій на предмет податкової вигоди, переваги або недоліки, які виникають внаслідок їх застосування.

По-друге, необхідно розглянути методи трансфертного ціноутворення. Наразі передбачено застосування 5 методів трансфертного ціноутворення:

1. Метод ПНЦ (порівняльна неконтрольована ціна). Даний метод визначає для товару або послуги ціну, схожу з ціною на ідентичні товари. Якщо ж товар або послуга являє собою унікальний продукт, то у визначенні ціни орієнтуються на однорідні товари. Для визначення цінового діапазону використовуються діючі договори купівлі-продажу ідентичних або однорідних об'єктів, укладені в даний час;

2. Метод ціни перепродажу. За методом перепродажу ціна розраховується з складання початкової вартості, націнки і витрат, прямо або побічно пов'язаних зі збутом товару або послуги;
3. Метод «витрати плюс». Цей метод застосовується для розрахунку ціни виходячи з собівартості, яку визначає продавець, і націнки, порівнянної з такою для аналогічних компаній;
4. Метод розподілу прибутку. За цим методом в ціну закладається фактор розподілу вигод угоди між учасниками;
5. Метод чистого прибутку. Цей метод формується орієнтацією на показники рентабельності аналогічних операцій між непов'язаними компаніями.

По-третє, ринковий діапазон. Діапазон розраховується на основі кватилів та медіани. Діапазон в трансфертному ціноутворенні може розраховуватися для показників рентабельності та для цін. Якщо ціна / показник рентабельності знаходить в межах діапазону, то ця ціна / показник відповідає принципу витягнутої руки.

Для витратних операцій (імпорт товарів, послуг, залучення позик та кредитів) ціна / показник може бути нижче діапазону (наприклад, компанія А купила цукор у пов'язаного нерезидента за ціною, що нижча за ринкову: база оподаткування компанії А збільшилася через явну економію на витратах, таким чином компанією А буде сплачено більше податку на території України. І навпаки: якщо ціна в угоді завищена, то база оподаткування компанії А зменшується як і податкові надходження – у такому випадку може мати місце вивід капіталу за межі країни).

Для дохідних операцій (експорт товарів, послуг, видача кредитів та позик) ціна / показник може бути вище діапазону (наприклад, компанія А продала цукор пов'язаному нерезиденту за ціною, що вища за ринкову: база оподаткування компанії А збільшилася через явне перевищення доходів, таким чином компанією

А буде сплачено більше податку на території України. І навпаки: якщо ціна в угоді занижена, то база оподаткування компанії А зменшується як і податкові надходження).

У випадку коли ціноутворення не відповідає міжнародним нормам, або принципу «витягнутої руки» за внутрішніми законами країни, податкові органи влади можуть визначати його результати як «неправильне ціноутворення», «помилкове ціноутворення», або ціноутворення не за принципами витягнутої руки, і в такому випадку можуть розглядатися проблеми ухилення або уникнення оподаткування [9].

Сутність трансфертного ціноутворення можна розглядати через суб'єктів даного процесу. Суб'єктів трансфертного ціноутворення можна класифікувати за різними ознаками. Можна визначати суб'єкти трансфертного ціноутворення в залежності від їх ролі у процесі трансфертного ціноутворення. До них відносимо компанії (міжнародні та національні), а також державні органи управління. У більш детальному розгляді можна виділити наступні суб'єкти, що функціонують усередині компаній – центри відповідальності, за допомогою яких визначається величина трансфертної ціни в залежності від попиту, пропозиції, цілей компанії [10].

Слід відзначити, що національне законодавство конкретної країни регулює порядок оподаткування стосовно тільки до угод з «іноземним елементом» (контрагентом операції) [11]. Метою подібного регулювання є попередження розмивання податкової бази за умови жорсткої маніпулятивної гри з цінами при здійсненні міжнародних угод. Аргентина, Італія, Франція, Австралія, Нова Зеландія, Японія – правила щодо трансфертних цін набувають сили лише при здійсненні міжнародних угод.

У деяких країнах боротьба з трансферним ціноутворенням спостерігається не тільки при здійсненні міжнародних, але і внутрішніх угод. Як приклад можна привести Великобританію, де прийняття зобов'язання недискримінації в рамках

європейського права і двосторонніх податкових договорів спричинило поширення норм про трансфертні ціни на внутрішні операції [12]. У таких країнах, як Португалія, Іспанія, Данія, Норвегія, Чехія, Великобританія, США, Індонезія, Росія дані норми можуть поширюватися також і на міжнародні угоди.

Можна зробити висновок, що розвиток системи трансфертного ціноутворення відбувався під впливом зміни зовнішніх економічних умов і потреби організацій в певній системі управління. При зміні економічної ситуації в країні змінювалася методика і способи розрахунку трансфертних цін, вони виконували облікову або контрольну роль, ставали інструментом оперативного аналізу і обґрунтування управлінських рішень.

1.2. Роль трансфертного ціноутворення у забезпеченні ефективності економіки в умовах глобалізації.

В умовах глобалізації, постійного оновлення технологій, інформації та конкуренції, однією з ключових умов стійкості, ефективності та розвитку економіки є гнучкість та націленість на досягнення стратегічних цілей компаніями-учасниками ринкових відносин.

Зрозуміло, що для цього необхідне активне впровадження в системи внутрішнього контролю компаній нових економічних моделей та правил. У зв'язку з цим доречно поставити питання за допомогою яких економічних системних розробок та нововведень можуть бути посилені системи контролю, управління та внутрішнього обліку.

Контроль діяльності компаній розподіляється на зовнішній, що реалізується сторонніми організаціями та внутрішній, який здійснюється власними ресурсами компанії. Необхідність зовнішнього контролю обумовлена,

в першу чергу, державним контролем, а також впливом національних економік, концентрації та розподілі коштів. Зовнішній контроль регламентується спеціальними правилами та інструкціями, що містять нормативи діяльності та міру відповідальності за їх невиконання.

Національний банк України, Міністерство фінансів України, Державна контрольно-ревізійна служба України, Державна митна служба України, Державне казначейство України, Державна податкова служба України, Державна комісія з цінних паперів і фондового ринку, Фонд державного майна України, Агентство з питань банкрутства, служби галузевого контролю [13] – усі ці органи державного управління та підпорядковані їм організації здійснюють державний контроль за дотриманням чинного податкового законодавства. Однак, якщо зовнішній контроль банківської діяльності носить, як правило, обмежений характер, то внутрішній контроль здійснює значно важливіші функції - захист і зміцнення структури компанії зсередини. Тільки внутрішня безперервна система контролю і обліку організації дозволяє запобігти нецільовому використанню коштів і попереджує різні стратегічні помилки, дозволяє мінімізувати фінансові ризики, підтримувати фінансову стійкість і підвищувати ефективність компанії.

Внутрішня діяльність компанії контролюється за допомогою системи наступних елементів:

- Управлінський контроль;
- Виявлення та оцінка ризиків;
- Загальний контроль та розподіл повноважень;
- Інформування й взаємодія;
- Моніторинг та усунення недоліків.

Система трансфертного ціноутворення покриває всі вище перелічені елементи контролю, які вкрай необхідні для підтримки загального рівня національної та міжнародної економіки. Трансферне ціноутворення є порівняно новим поняттям в світовій економіці. При тому, як показує досвід його

застосування і розвитку, воно здатне позитивно вплинути не тільки на компоненти системи внутрішньофірмового контролю, а й на економіку в цілому.

Трансферне ціноутворення є основним фактором, що забезпечує стійкість і розвиток системи великих багатопрофільних компаній, як з точки зору економічної ефективності, так і з точки зору управління і контролю.

Таким чином, трансфертне ціноутворення є запорукою ефективної, вигідної, а головне прозорої, взаємодії між елементами ТНК.

Робота ТНК в умовах трансфертного ціноутворення не лише прозора та доступна для перевірки контролюючими органами, а ще відповідає вимогам ринку. Як було описано вище, трансфертна ціна може бути ключем до виведення коштів компанії в більш податково вигідні юрисдикції – так звані «офшори» та «оншори».

Під оншором зазвичай розуміють низькоподаткову юрисдикцію, де прибуток компанії не обкладається мізерними податками, або не обкладається взагалі. Наразі прикладом низькоподаткового оншору є Кіпр. За українським законодавством низькоподатковою юрисдикцією вважається країна, де ставка податку відрізняється від наявної в Україні на 5 та більше відсоткових пунктів, з державами в Україні не укладено міжнародні договори з положеннями про обмін інформацією або ці держави не забезпечують своєчасний і повний обмін податковою та фінансовою інформацією на запити ДФСУ. Якщо другий і третій пункт більше відноситься до другого та третього пунктів, то по відношенню до першого ситуація значно складніша та менш однозначна. Неоднозначність обумовлена тим, що при практичному підрахунку українськими контролюючими органами не завжди правильно інтерпретується база оподаткування та сама ставка. На практиці непорозуміння вже траплялися: зокрема, у 2015 році до переліку низькоподаткових юрисдикцій потрапила Австрія. Після діалогу з відповідними податковими органами Австрійської Республіки та отримання від

них пояснень щодо бази оподаткування, Австрію було виключено з переліку низькоподаткових юрисдикцій.

Схожі випадки виникали також в 2017 році, коли до переліку низькоподаткових юрисдикцій помилково було включено Угорщину, Грузію, Латвію, Естонію. На початку 2018 року Кабмін відкликав рішення щодо цих країн через масштабну реакцію суспільства та міжнародний тиск.

Такі прикрі помилки стаються здебільшого через непорозуміння: в Естонії та Грузії відсутній корпоративний податок в звичному нам вигляді, натомість з компаній стягується податок на виведений капітал (ПНВК). Тобто обкладаються податками лише ті кошти компанії, що виводяться з бізнесу в вигляді дивідендів. Варто зауважити, що це доволі прогресивний метод оподаткування, і не припиняються дискусії про необхідність його впровадження в Україні. Активні протести проти впровадження в Україні такого податку активно висувають зовнішні кредитори, які побоюються неминучого зниження податкових надходжень та ускладнення в галузі прогнозів обсягів стягнення ПНВК.

Нормативно-правовою базою такого рішення є постанова КМУ №1045 від 27 грудня 2017 [14]. Постанова № 480 від 04 липня 2017 року [15] розширила саму філософію низькоподаткових юрисдикцій, додавши до них не країни, а окремі організаційно-правові форми (ОПФ) компаній, що користуються пільговими знижками (типу платників єдиного податку в Україні). Доволі цікавим фактом є те, що до переліку низькоподаткових юрисдикцій потрапили навіть 6 американських штатів: Делавер, Каліфорнія, Невада, Нью-Джерсі, Нью-Йорк, Техас і Флорида.

Згідно зі статтею 39 Податкового Кодексу України, операції з такими контрагентами автоматично підпадають під контроль трансфертного ціноутворення та висвітлюються в окремому звіті. Таким чином, трансфертне ціноутворення дозволяє контролювати та регулювати роботу компаній, що є

резидентами України, з їхніми оншорними підрозділами та попереджувати відтік коштів.

Чим же відрізняється оншор від класичного офшору і чому Кіпр більше не можна вважати офшором?

Класичні офшорні зони (такі як Панама, Беліз, Британські Віргінські острови тощо) – це ті, де:

- Діяльність компаній не оподатковується (за умови, що компанії не ведуть свою діяльність на території країни реєстрації);
- Компанії лише сплачують фіксоване щорічне мито;
- Фінансова звітність не надається до державних органів (втім, мінімальний бухгалтерський облік все-таки вести треба) [14].

Через офшори держави щорічно втрачають від 500 до 600 мільярдів доларів податку на прибуток корпорацій. Близько 200 млрд дол США втраченого прибутку припадає на країни з низьким рівнем доходу. З огляду на їх рівень ВВП, удар по економіці виявляється набагато сильніше. До того ж щороку такі держави отримують більше 150 млрд дол США фінансової допомоги. Тільки 500 найбільших компаній за версією Fortune в 2017 році тримали в офшорах близько 2,6 трлн дол США (в результаті податкової реформи в США частина суми була репатрійована в 2018 році).

Однак корпорації - не єдині вигодонабувачі. За даними Габріеля Зукмана, економіста з Каліфорнійського університету, фізичні особи зберігають в податкових гаванях 8,7 трлн дол США. Згідно з глибшим аналізом економіста і адвоката Джеймса С. Генрі (2016 г.), ця сума сягає 36 трлн дол США. Обидва експерти, з огляду на різні ставки доходу, вважають, що збитки від несплати податків на доходи фізичних осіб щорічно складають 200 млрд дол США на рік. Згідно з більш комплексним оцінками економіста і юриста Джеймса С. Хенрі ця цифра знаходиться на разуче високому рівні 36 трлн дол США. Щодо

індивідуальних податків, обидва дослідники сходяться на сумі в 200 млрд дол. США, які слід додати до втрат від несплати корпоративних податків. [16].

Трансфертне ціноутворення стало своєрідним інструментом протидії офшорним зонам: підвищений контроль держави за операціями своїх резидентів з такими зонами, дослідження відповідності умов таких операцій ринковим та суворі вимоги до прозорості фінансових даних компаній-резидентів офшорів. Яскравим прикладом є перехід найбільш популяризованого офшору Кіпру до оншорної моделі оподаткування. Наразі Кіпр не можна вважати офшором, оскільки:

1. Кіпр не є безподатковою зоною - встановлено прибутковий податок для компаній на рівні 12,5%, також є ряд інших платежів (на приріст капіталу, ПДВ, спеціальний внесок на оборону, індивідуальний прибутковий податок за прогресивною шкалою і ін.);
2. Кіпр підписав більше 50 угод, що стосуються подвійного оподаткування;
3. Інформацію про директорів, секретарів і акціонерів компаній зробили публічно доступною. Конфіденційної (за звичайних обставин) залишається лише інформація про бенефіціарних власників. Кіпр здійснює міжнародний обмін податковою інформацією «за запитом»;
4. Усі без винятку кіпрські компанії в силу закону зобов'язані вести бухгалтерський облік та здавати фінансову звітність, перевірену аудиторами [17].

До того ж, потрапити до вищезгаданого переліку низькоподаткових юрисдикцій для країни – це все одно що потрапити до своєрідного «чорного списку» на міжнародній арені. Тому впровадження трансфертного ціноутворення сприяє глобалізації податкового законодавства та його уніфікації відповідно до міжнародних вимог.

Отже, трансфертне ціноутворення сприяє стійкості та ефективності економіки країни з наступних причин:

- Сприяє деофшоризації економіки;
- Вирішує проблему тінізації економіки;
- Підвищує ефективність контролю держави за прозорістю ціноутворення в зовнішньоекономічній сфері;
- Поширення глобалізації економіки;
- Регулювання діяльності ТНК та міжнародних компаній;

Сприяє розвитку міжнародної економіки, нівелюючи такі негативні явища, як офшорні зони.

1.3. Політико-правове регулювання трансфертного ціноутворення у світі.

Як раніше зазначалося, основним міжнародним документом є Керівництво ОЕСР, тому національні правила трансфертного ціноутворення мало чим відрізняються.

Основними документами, що регулюють на міжнародному рівні питання трансфертного ціноутворення є розроблені ЄС: «Кодекс поведінки стосовно документації по трансфертному ціноутворенню для асоційованих підприємств ЄС», «Арбітражна конвенція ЄС по встановленню подвійного оподаткування у зв'язку з корегування прибутку асоційованих підприємств», «Керівництво ЄС по угодам про попереднє ціноутворення», а також розроблені Організацією економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР): «Керівництво ОЕСР по трансфертному ціноутворенню для мультинаціональних підприємств і податкових адміністрацій», «Модельна конвенція ОЕСР у відношенні податків на доходи і капітал», «Керівництво по укладенню договорів про попереднє ціноутворення у відповідності до процедури взаємної згоди», «Методичні рекомендації по розробці законодавства у сфері трансфертного ціноутворення,

спрямовані на гармонізацію застосовуваного підходу». Дані документи носять рекомендаційний характер. Що ж стосується розробки більш жорстких правил регулювання трансфертних цін, то на основі перерахованих вище документів, кожна країна має право приймати ряд законодавчих та нормативних актів які враховуватимуть специфіку тієї чи іншої країни і можуть містити більш розширених перелік обмежень і санкцій, передбачених за невиконання встановлених правил. Далі буде розглянуто основні особливості запроваджено трансфертного ціноутворення в світі.

Французькими податковими органами не вимагається доведення залежності угод і відповідного контролю в разі трансферту прибутку підприємствами, розміщеними на території іноземної держави з пільговим режимом оподаткування. Перевагою французького законодавства є зобов'язання до співпраці податкових органів з компаніями.

Норвегія контролює потоки капіталів шляхом посиленого контролю над сплатою податків норвезькими корпораціями в інших країнах.

В Австралії та Канаді виявлення недотримання компаніями ринкового рівня цін може бути причиною додаткової перевірки.

Законодавство Білорусі передбачає сплату офшорного збору [18].

У США використовуються методи трансфертного ціноутворення, не передбачені Керівництвом ОЕСР, наприклад, метод порівнянної неконтрольованої угоди (comparable uncontrolled transaction) для оцінки обґрунтованості ринкової ставки роялті за ліцензійними договорами. У Норвегії, незважаючи на те що в національному законодавстві прописана пряма посилання на Керівництво, допускається використання для цілей обґрунтування відповідності цін ринковому рівню інформації, яка не є загальнодоступною. На практиці податкові органи застосовують частіше метод порівнянних ринкових (неконтрольованих) цін, наприклад в таких країнах, як Австрія, Великобританія, Німеччина, Канада, Нідерланди, Норвегія, Швейцарія, Китай.

У деяких випадках недоступність інформації про порівнянних угодах передбачає використання і інших методів, зокрема в таких країнах, як Ізраїль, Португалія, Туреччина, Чилі, Південна Корея, з країн БРІКС це Індія і Бразилія [19].

Основною проблемою є те, що спеціальні умови трансфертного ціноутворення не поширюються на весь світ: Кіпр, Намібія, о. Мен, Бермуди, Джерсі, Домініканська республіка, Британські Віргінські острови, Гернсі і Панама не підтримують загальних стандартів для резидентів. У деяких країнах дотримання правил трансфертного ціноутворення не вимагається (Ангола, Сьєрра Леоне, Гватемала, Мальта, Уганда і ін.), тому в їх відношенні застосовуються особливі методи.

Основні відмінності українського законодавства обумовлені особливостями законодавства кожної країни: критерій визнання компаній пов'язаними та визначення порогів (150 та 10 млн грн). Відрізняються також бази даних: в Україні застосовуються бази даних Руслана (для покриття компаній, що працюють на ринку СНГ) та Амадеус (для покриття компаній, що працюють на ринку Європи), база даних Спарк для перевірки незалежності компаній. Для проведення економічного аналізу для фінансових операцій можуть застосовуватися бази даних Thomson Reuters Eikon, Bloomberg, CBonds, тощо.

Нище наведемо приклади найбільш гучних справ у сфері трансфертному ціноутворенні у світі.

Справа Bausch & Lomb Inc. (США)

У 1991 році компанія Bausch & Lomb (B & L) USA видала неексклюзивну ліцензію дочірньої компанії B & L Ireland на технологію виробництва контактних лінз. Вироблений в Ірландії товар згодом поставлявся материнській компанії в США за цінами, що значно перевищують вартість виробництва аналогічних лінз самої материнською компанією. З одного боку дана угода виглядає абсурдною, з іншого - цілком логічною, і ось чому. Очевидно, що B & L USA було необхідно

або оптимізувати прибуток всього холдингу, або перевести гроші в ірландську філію, і в силу юридичних особливостей зробити це за допомогою трансфертної угоди було простіше, ніж виробляти лінзи безпосередньо в США, а отриманий прибуток від їх продажу інвестувати в ірландське підрозділ B & L.

В результаті судового розгляду між IRS (Служба внутрішніх доходів в США) і B & L USA остання довела правомірність своїх дій щодо закупівлі контактних лінз у B & L Ireland за цінами, вищими за ринкові. Таким чином, основна мета корпорації - оптимізація грошових потоків, була досягнута.

Справа GlaxoSmithKline (Канада)

У період з 1990 по 1993 рр. компанія GlaxoSmithKline (GSK) Канада, філія GSK США, закуповувала у взаємозалежної компанії ранітидин (сировина для виробництва лікарських препаратів) в 5-6 разів дорожче середньоринкової ціни, пропонованої незалежними постачальниками. При цьому сторони також уклали ліцензійну угоду, яка впливала на вибір постачальника вищевказаного сировини. IRS, в свою чергу, нарахував компанії додаткові податки. В результаті виникла суперечка між податковим органом і GSK щодо трансфертного ціноутворення, який компанія виграла, довівши, що умови ліцензійної угоди значно впливають на ціноутворення закуповуваного сировини.

Даний приклад показує, що не тільки материнська компанія може укласти трансферні угоди зі своїми афілійованими структурами, а й самі дочірні підприємства можуть застосовувати ТЦО, спрощуючи таким чином оптимізацію корпоративних доходів.

Справа SNF (Австралія)

Протягом 11 років SNF Australia (частина холдингу SNF) зазнавала збитків, закуповуючи товари у взаємопов'язаних компаній-резидентів США, Франції, Канади та Китаю. В результаті посилаючись на рекомендації ОЕСР, податковий орган подав позов до суду, звинувачуючи компанію в навмисному завищенні внутрішньокорпоративних цін в обхід ринкових механізмів. Проте, суд виніс

рішення на користь SNF, так як, по-перше, рекомендації ОЕСР були визнані такими, що носять виключно консультативний характер, і, по-друге, судом не було встановлено пряму залежність між завищеними цінами на товар і тривалими збитками компанії.

Даний приклад показує, що трансферне ціноутворення може бути довгостроковими інструментом оптимізації доходів і виходить далеко за рамки одиничних угод або контрактів.

Проаналізувавши вищевказані приклади, приходимо до висновку, що трансферне ціноутворення є, перш за все, легальним методом оптимізації доходів компаній, інструментом розподілу коштів, що дозволяє мінімізувати загальнокорпоративні втрати. Також необхідно відзначити, що трансфертне ціноутворення може застосовуватися компаніями-резидентами однієї країни, проте визначити універсальні закономірності проведення подібних угод досить складно через специфіку регуляторних систем різних держав.

В цілому, на сьогоднішній день існує багато суперечок щодо посилення політики в сфері трансфертного ціноутворення. Ряд країн (наприклад, Польща, Бразилія) жорстко регулюють подібні угоди, проте це практично не впливає на глобальну популярність трансфертного ціноутворення як механізму оптимізації фінансових потоків.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ КОНВЕРГЕНЦІЇ ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ ІМІТАЦІЙНОГО МОДЕЛЮВАННЯ

2.1. Аналіз факторів впливу на офшорні юрисдикції.

Основним фактором впливу на офшоризацію економіки країни є її участь в міжнародному обміні інформації, тобто прозорість у податковій сфері. Складові елементи податкової прозорості наведено на Рисунку 2.1.

Рис. 2.1. Складові елементи податкової прозорості [20]

Офшорні юрисдикції не виконують всі або хоча б один з елементів прозорості. Прикладом непрозорої юрисдикції є Швейцарія. Насамперед, слід нагадати, що в 2009 році Швейцарія була в «сірому списку» ОЕСР (юрисдикції, які не відповідають стандартам прозорості в податковій сфері). Швейцарія не розголошує банківської таємниці. Розголошення інформації можливе тільки у

справі про податкове шахрайство (tax fraud). Податкове донарахування або ухилення від податків (tax evasion) не вважалось достатньою підставою для розголошення інформації про іноземного клієнта. Обмін інформацією саботується місцевими органами. У Швейцарії наявна невідповідність ДТТ стандартам ОЕСР (неможливість отримання інформації з питань, не охоплених ДТТ). Існують адміністративні перешкоди для ефективного обміну інформацією (апеляції платника податків). Також в країні наявні пільгові режими для торгових і холдингових компаній та податкові канікули, можливе зниження ефективної ставки податку на підставі податкових правил.

Основними інструментами податкового обміну інформацією є:

- Конвенція про уникнення подвійного оподаткування (ст. 26 Модельної податкової конвенції ОЕСР);
- Двостороння угода про обмін інформацією;
- Конвенція про взаємну адміністративну допомогу в податкових справах.

Основні форми міжнародного обміну інформацією в податкових цілях:

1. Обмін за запитом. Країна А звертається до країни Б із запитом про надання інформації про певну операцію платника податків країни А в країні Б.
2. Спонтанний обмін. Країна А має інформацію про платника податків з країни Б, яка може зацікавити податкові органи країни Б. На свій розсуд країна А передає відповідну інформацію країні Б.
3. Автоматичний обмін. Країна А регулярно передає країні Б інформацію про рахунки та фінансові операції її платників податків в країні А.

Наразі в світі діє 2 стандарти обміну інформацією, що впроваджені ОЕСР:

- Автоматичний обмін інформацією - Common Reporting Standard або CRS;
- Обмін інформацією за запитом - Стандарт не виділено в окремий документ, він регулюється ст. 26 Модельної податкової конвенції ОЕСР

(2012) та Модельною угодою ОЕСР про обмін інформацією з податкових питань [20].

У вересні 2009 року відбулося створення Глобального форуму ОЕСР щодо прозорості та обміну інформацією для цілей оподаткування (Глобальний форум) як міжнародної організації з бюджетом і секретаріатом. До участі запрошуються всі бажаючі країни – кожна країна має 1 голос.

Завдяки роботі Глобального форуму інтенсивність обміну інформацією з офшорами зростає. У результаті партнерських перевірок Глобальний форум присвоїв Британським Віргінським Островам, Кіпру, Люксембургу та Маврикію рейтинги «непрозорих» юрисдикцій («чорний список»). Для поліпшення рейтингу всі країни були змушені врахувати зауваження Глобального форуму. Після додаткових перевірок Глобальний форум виключив зазначені країни з «чорного списку».

Ще одним фактором впливу на офшори є розмір ставки оподаткування в країні резидентства. У США високі податки, тому американські ТНК - найбільш активні (після англійських компаній) користувачі послуг офшорів. 83 з 100 найбільших американських корпорацій, акції яких обертаються на біржі, мають дочірні компанії в офшорах. У даний час корпорації зобов'язані розкривати тільки інформацію, що стосується їх «значних», тобто найбільших підрозділів. За наявними даними, в 2004 році середня ефективна ставка за сплаченими ними податками на офіційно показані доходи склала 2,3%, тоді як номінальна ставка федерального податку на дохід корпорацій становить 35%. Казначейство США оцінює розмір «податкової різниці» за рахунок відходу від податків в офшори в діапазоні від 43 мільйонів доларів США до 123 мільйонів доларів США на рік [21].

Зараз адміністрація США взяла курс на посилення офшорного регулювання. Поставлено завдання: новаціями в податковому законодавстві закрити для корпорацій і фізичних осіб можливість не тільки нелегального, а й

легального відходу від оподаткування в офшорах. У травні 2010 р було прийнято Закон про податкову дисципліну щодо зарубіжних рахунків [21].

У цілому основні положення прийнятих і пропонованих законопроектів зводяться до наступного:

Американським громадянам ставиться в обов'язок декларувати інвестиції і доходи незалежно від країни їх походження;

- Встановлюється презумпція винності компаній, відповідно до якої їм доведеться доводити, що вони не приховували свої доходи за допомогою офшорів від податкових відомств (в даний час вину корпорацій має доводити держава);
- Використання офшору допускається, якщо угода має істотну «неподаткових мета», тобто спрямована на розвиток бізнесу;
- Вводяться санкції проти іноземних юрисдикцій і фінансових інститутів, що перешкоджають збору податків в американську скарбницю.

У лютому 2012 р Білим домом опублікований Проект податкової реформи для комерційного сектора (The President`s Framework for Business Tax Reform). У частині, що стосується реформи системи оподаткування іноземних операцій, пропонується кілька новацій: введення обов'язкового оподаткування прибутків американських корпорацій, отриманих за кордоном, скасування існуючої відстрочки сплати цього податку до репатріації прибутку; скасування податкових вирахувань при виведенні виробництва за кордон і введення нових стимулів для повернення виробництва в США; заходи щодо зменшення мотивації компаній до переміщення прибутків і активів за кордон.

Після того як на рівні ОЕСР в 2009 р були сформульовані нові критерії щодо інформаційної відкритості офшорних територій, багато хто з них уклали з США необхідні двосторонні угоди. Інститути, які раніше угоди про уникнення подвійного оподаткування з офшорними юрисдикціями були переглянуті. Станом справ на 30 квітня 2011 р підписано 143 угоди з 90 торговими

партнерами, включаючи 27 угод про обмін інформацією, 49 угод про надання юридичної підтримки.

Зі ста британських компаній з найбільшою капіталізацією, включених в лістинг Лондонської фондової біржі, лише дві не користуються послугами офшорів. Решта мають більше 8 тис. Дочірніх структур в офшорах по всьому світу. Англійські території Джерсі, Гернсі, острів Мен мають статус податкових гаваней вже кілька століть.

Щороку податкові збитки країни в результаті використання офшорів становлять близько 18,5 млн фунтів стерлінгів. З них 11,5 млн обумовлені легальною оптимізацією податкових виплат. Решта 7 млн - це недоотримані доходи держави в результаті незаконного ухилення від сплати податків.

На прикладі США та Великої Британії видно, що високі ставки податку спонукають компанії переносити активи в офшори. Офшори в свою чергу можуть встановлювати ніби високі ставки оподаткування, проте «підводні камені» дозволяють їх значно скоротити.

Наприклад, якщо голландська компанія бере участь якоюсь часткою в капіталі Антильській офшорної компанії (zareєстрованій на Нідерландських Антилах), вона повністю звільняється від сплати податків на прибуток від цієї компанії. Якщо в роботі офшорної компанії беруть участь акціонери з числа нерезидентів, вони також звільнені від податків.

Компанії-нерезиденти Мальти мають право на повернення сплачених податків, що і дозволяє говорити про знижений рівень оподаткування на Мальті в порівнянні з більшістю країн світу. Для того щоб вимагати повернення корпоративного податку на прибуток, іноземна компанія повинна бути zareєстрована на Мальті в вигляді торгової або холдингової компанії (яка отримує дохід, відповідно від торговельної діяльності або від участі в інших організаціях).

У Швейцарії відсутній податок з виплат відсотків і роялті на адресу нерезидентів, а також при виплаті дивідендів на адресу компаній з країн ЄС.

Вирішальним фактором також є простота ведення бізнесу. Загалом офшори не вимагають від своїх резидентів навіть фінансової звітності, проте оберігають таємницю про власника (кінцевого бенефіціара компанії), а банківська таємниця – недоторкана.

Для ведення бізнесу в Ліхтенштейні не потрібно ліцензій, за винятком для компаній, зайнятих у фінансовому секторі. У Публічний реєстр необхідно занести відомості про директорів офшорної компанії, один з яких повинен бути резидентом князівства Ліхтенштейн. Обов'язковими є бухгалтерський облік і щорічна звітність для компаній. Очевидною перевагою юрисдикції Ліхтенштейну є його світовий імідж, як держави зі стабільною і розвинутою економікою і політичною обстановкою.

Люксембург не оподатковує податками прибуток, отриманий офшорними банківськими рахунками. Офшорний рахунок в Люксембурзькому банку, це гарантоване засіб захисту капіталу. Вся інформація в офшорних банківських рахунках в Люксембурзі буде розглядатися як конфіденційна і не може бути розголошена без спеціального дозволу власника банківського рахунку [22].

Отже, основними факторами процвітання офшорів є занижені ставки оподаткування, податкові пільги, саботаж обміну інформацією.

2.2. Побудова імітаційної моделі фінансових потоків офшорів.

Попередніми розділами було визначено, що трансфертне ціноутворення відіграє важливу роль в використанні офшорів та націлено на протидію розмиванню бази оподаткування та ухиленню від сплати податків. Проте яким чином переміщуються фінансові потоки між країнами на практиці?

Далі на прикладі компанії, зареєстрованої в Україні, та 2 офшорних компаній – в Белізі та на Кіпрі буде розглянуто схему розмивання бази оподаткування та ухилення від сплати податків за допомогою імітаційного моделювання в програмному середовищі Powersim Studio [23].

Імітаційне моделювання (simulation) - метод, що дозволяє будувати моделі, що описують процеси так, як вони проходили б у дійсності. Таку модель можна «програти» в часі як для одного випробування, так і заданого їх безлічі. При цьому результати будуть визначатися випадковим характером процесів. За цими даними можна отримати достатньо стійку статистику.

До імітаційного моделювання вдаються, коли:

- Дорого чи неможливо експериментувати на реальному об'єкті;
- Неможливо побудувати аналітичну модель: в системі є час, причинні зв'язки, наслідок, нелінійність, стохастичні (випадкові) змінні;
- Необхідно зімітувати поведінку системи в часі.

Необхідно зімітувати поведінку системи в часі. Мета імітаційного моделювання полягає у відтворенні поведінки досліджуваної системи на основі результатів аналізу найбільш суттєвих взаємозв'язків між її елементами або іншими словами - розробці симулятора досліджуваної предметної області для проведення різних експериментів.

Імітаційне моделювання дозволяє імітувати поведінку системи в часі. Причому плюсом є те, що часом в моделі можна управляти: уповільнювати у випадку з швидкоплинними процесами і прискорювати для моделювання систем з повільною мінливістю. Можна імітувати поведінку тих об'єктів, реальні експерименти з якими дороги, неможливі або небезпечні. З настанням епохи персональних комп'ютерів виробництво складних і унікальних виробів, як правило, супроводжується комп'ютерним тривимірним імітаційним моделюванням.

Отже, імітаційне моделювання було обрано з огляду на те, що іншим способом наочно змоделювати фінансові потоки між країнами неможливо.

Для моделювання було взято наступні дані:

X1 – компанія Замовник, зареєстрована відповідно до законодавства України. Сума договору обирається програмою випадковим чином у діапазоні між 10 та 100 умовними грошовими одиницями. Сума договору Замовника описана наступним рівнянням: $RANDOM(100,1000)$.

X2 – компанія Підрядник 1, зареєстрована відповідно до законодавства України. Між Замовником та Підрядником 1 підписано угоду на закупівлю матеріалів та виробництво (у разі, якщо об'єктом операції є надання послуг, то частини про закупівлю матеріалів не буде). Сума, яку отримує Підрядник 1 від Замовника в рамках вищеописаного договору складається з вартості договору та ПДВ, описана рівнянням: $Замовник_Україна + Замовник_Україна * 0.2$.

X3 – компанія Постачальник, зареєстрована відповідно до законодавства України. Між Постачальником та підрядником підписано угоду про закупівлю Постачальником матеріалів для виробництва та доставки (включена в вартість матеріалів) їх до місця виробництва. Якщо об'єктом операції є надання послуг, то Постачальника не буде. Сума договору (вартість матеріалів та ПДВ) описана рівнянням: $(Підрядник1_Україна - (Підрядник1_Україна/6))/2 + ((Підрядник1_Україна - (Підрядник1_Україна/6))/2 * 0.2)$. побічною змінною цієї угоди є Виробництво, місце доставки матеріалів Постачальником, описане 55 рівнянням: $Постачальник_Україна$. Якщо об'єктом операції є надання послуг, то Виробництва не буде.

X4 – компанія Підрядник 2, зареєстрована відповідно до законодавства Кіпру. Між Підрядником 1 та Підрядником 2 підписана договір підяду. Їхні стосунки описуються рівнянням: $(Підрядник1_Україна - (Підрядник1_Україна/6))/2$. Тут може виникнути контрольована операція, якщо прибуток Підрядника 1 перевищує 150 млн грн, а сума операцій з Підрядником 2

перевищить 10 млн грн за звітний період [24]. Побічною змінною цієї угоди є сплата Підрядником 1 НДС за нерезидента. Оскільки Підрядник 2 є своєрідною «прокладкою», то більшу частину отриманих коштів (98%) він перенаправить далі. 12,5% від залишку буде податок на Кіпрі: $(\text{Підрядник2_Кіпр} - (\text{Підрядник2_Кіпр} * 0.98)) * 0.125$. Інші 90% від залишку залишаться Підряднику 2 в якості прибутку: $(\text{Підрядник2_Кіпр} - (\text{Підрядник2_Кіпр} * 0.98)) * 0.875$. Прибуток кіпрської компанії сформував перший потік.

X5 – компанія Субпідрядник, зареєстрована відповідно до законодавства Белізу. Субпідрядник отримує від Підрядника 2 98% (обрано автором, може бути змінено) його коштів, описано рівнянням: $\text{Підрядник2_Кіпр} * 0.98$. Субпідрядник генерує 2 потік прибутку, який описується наступним рівнянням: $\text{Субпідрядник_Беліз} - \text{Працівники}$. Субпідрядник, будучи резидентом офшору, не сплачує жодних додатків.

X6 – наймані Працівники. Працівників наймає Субпідрядник, сплачує їм 40% (обрано автором, може бути змінено) від отриманих коштів. Так як Працівники знаходяться в Україні, вони мають самостійно сплатити за себе ПДФО. Оскільки Субпідрядник не є резидентом України, ЄСВ він не сплачує. X7 – прибутки на Кіпрі та в Белізі складають 3 потік – кумулятивний прибуток, що описується рівнянням: $\text{Прибуток1} + \text{Прибуток2}$.

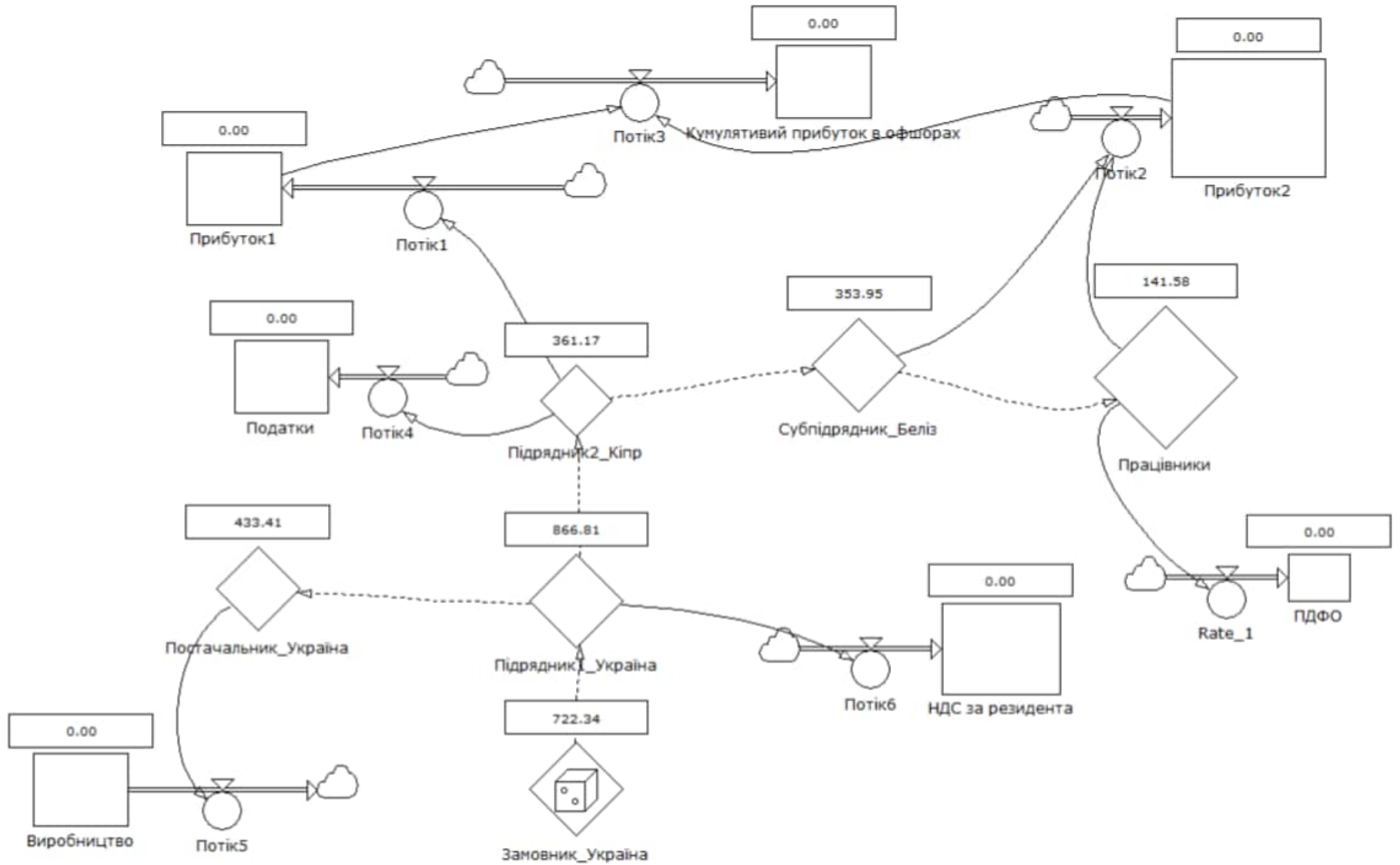

Рис. 2.2. Імітаційне моделювання фінансових потоків. Вихідна точка.

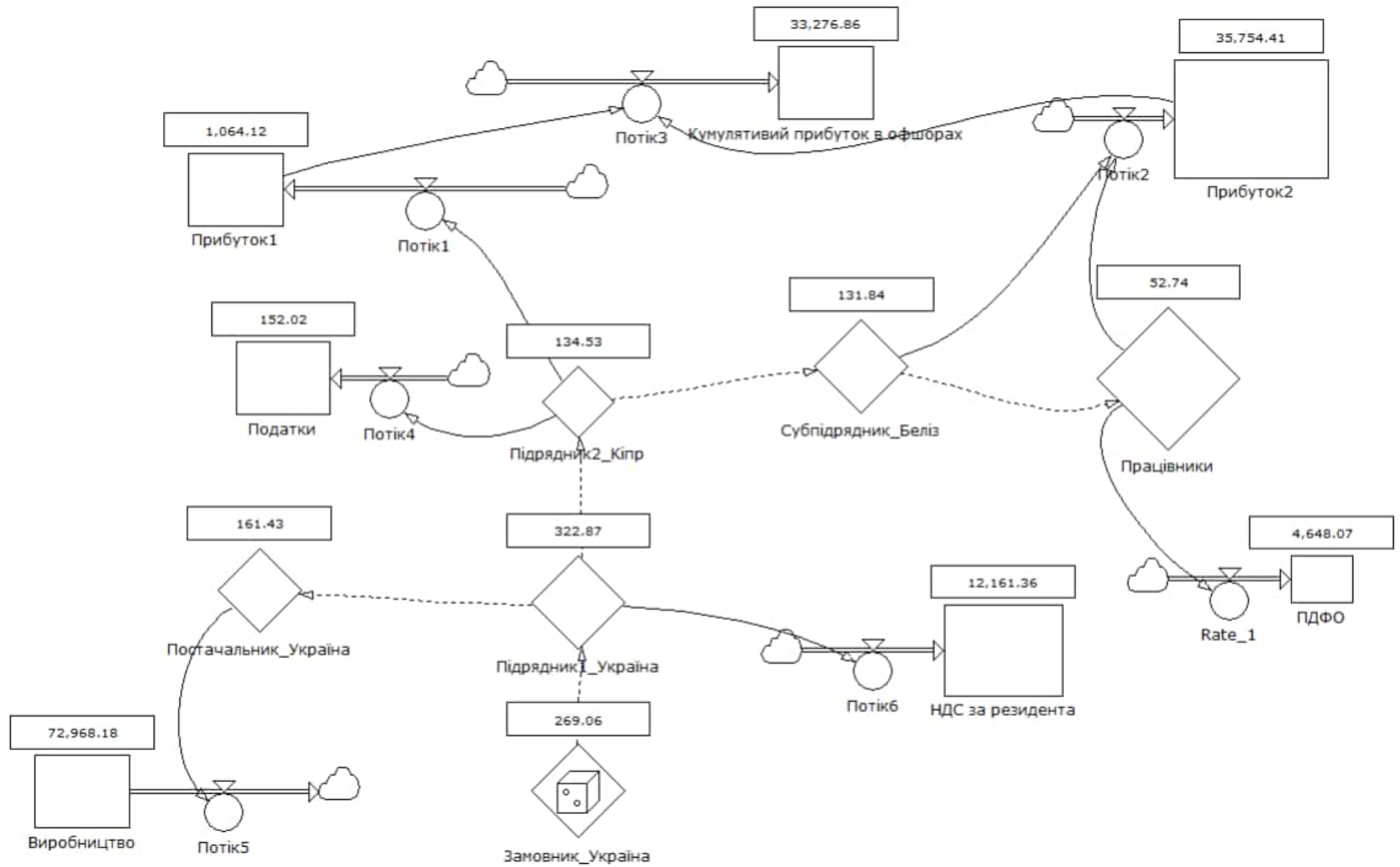

Рис. 2.3. Імітаційне моделювання фінансових потоків. 500 ітерацій

Така схема «проходить» по колу 500 ітерацій. Сума кумулятивного прибутку виводиться на окремий графік. Оскільки основний вхідний показник – сума договору між Замовником та Підрядником 1 обирається програмою кожного разу випадковим чином, результат ітерацій кожного разу буде іншим. Отже, за допомогою імітаційного моделювання було показано схему фінансових потоків між трьома країнами: Україна, Кіпр та Беліз. З моделі видно, що податки офіційно були сплачені лише на Кіпрі. Корпоративний податок на Кіпрі складає лише 12,5% відсотків [25].

Компанія в Белізі не сплачує податків, оскільки приймає в свій штат співробітників та «позичає» їх Підряднику 2 для виконання робіт. Оскільки податкова система Белізу передбачає лише податок на оборот (фактично податок на додану вартість), а дохід отриманий з-за кордону не обкладається податком. Субпідрядник в Белізі мав би сплатити ЄСВ за співробітників, які працюють на території України, але не може цього зробити – не є резидентом України. Також компанія мала б відрахувати з їх зарплатні 18% ПДФО та 1,5% воєнного збору, але не може цього зробити – не є резидентом України. Таким чином сплата цих податків лягає виключно на плечі самих працівників, бо отримують зарплату на картку з іноземного рахунку, та залежить від їх свідомості [26].

Можна зробити висновок, що сплата податків нівелюється: як корпоративних, так і за працівників. А кошти, які могли б бути інвестовані в Україні та сплачені в якості податку – «осідають» в офшорах. Таким чином рівень життя та фінансові потоки в країнах-офшорах значно перевищують ті ж показники в Україні.

2.3. Аналіз тенденцій пов'язаності ставки оподаткування та темпів приросту ВВП.

Оподаткування є одним з головних важелів уряду в управлінні економікою. З одного боку, податки виступають основним джерелом державних доходів, з іншого, фіскальна політика впливає на поведінку індивідуальних агентів і підприємств, причому вплив часто має не лінійну, а більш складну специфікацію. У зв'язку з цим актуальним є питання про агрегованому впливі податкового режиму на стан економіки, мірою якого є темп економічного зростання.

Класичним підходом в економіці до вимірювання пов'язаності ставки оподаткування та податкових надходжень є крива Лаффера. Оскільки в даній роботі розглядається також вплив трансфертного ціноутворення, більш доцільним буде розглянуто різновид кривої Лаффера – крива Лаффера з урахуванням податкової «міграції». Така крива висвітлюється в роботі М.О. Какауліної «Графічна інтерпретація кривої Лаффера з урахуванням податкової «міграції» [45].

Передбачається, що економіка певної країни в даний момент часу знаходиться в точці А. З цієї точки можливе переміщення вгору і вниз по кривій в залежності від характеру зміни податкових ставок. Побудована таким чином крива Лаффера має не одну, а дві точки перегину, перша з яких вказує на граничний рівень податкового навантаження, до якого її має сенс знижувати при зміні курсу податкової політики на більш ліберальний (t_2), а друга - на граничний рівень податкового навантаження, до якого її доцільно збільшувати в разі посилення податкової політики в країні (t_3). При виході за встановлений коридор рекомендованих змін податкових ставок [t_2, t_3], податкові надходження почнуть безповоротно скорочуватися.

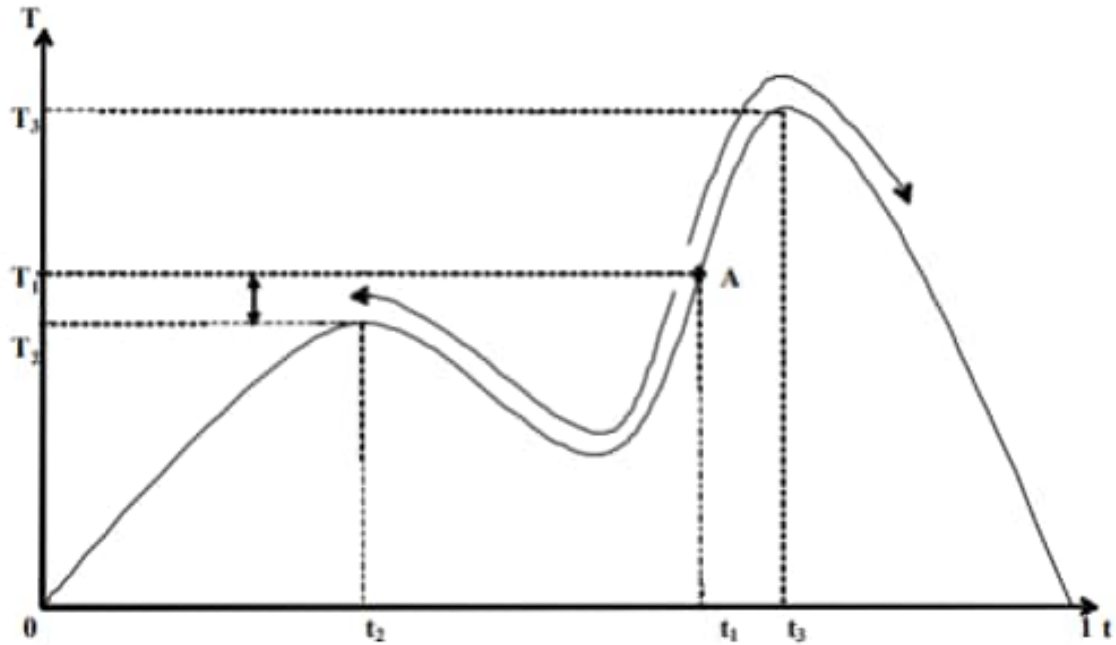

Рис. 2.4. Графічне зображення кривої Лаффера з урахуванням податкової «міграції» [45]

При здійсненні податкових перетворень в країні органам державної влади необхідно попередньо визначати інтервал значень, що рекомендуються зміни рівня податкового навантаження на основі емпіричних розрахунків. У разі проведення грамотної податкової політики (здійснення коригування рівня податкового навантаження в межах встановленого коридору) можна очікувати підвищення податкових надходжень до бюджету: після збільшення податкових ставок - відразу, після їх скорочення - через певний проміжок часу.

Відображення збільшення податкових надходжень після зниження ставки оподаткування демонструє крива Лаффера з урахуванням податкової міграції та часу.

При зменшенні рівня податкового навантаження органами державної влади відразу ж спостерігається тимчасове зниження податкових надходжень до бюджету, оскільки база оподаткування при цьому залишається незмінною, а ставки стають нижче. Надалі після досягнення певного рівня (T_2), податкові

надходження починають зростати за рахунок зростання бази оподаткування, але вони вже не досягнуть початкового рівня (T_1), а залишаться на порядок нижче (T_3) в силу існування відтоку капіталу за кордон. Різниця між початковим і кінцевим рівнем (T_1-T_3) являє собою недоотримані внаслідок податкової «міграції» доходи бюджету.

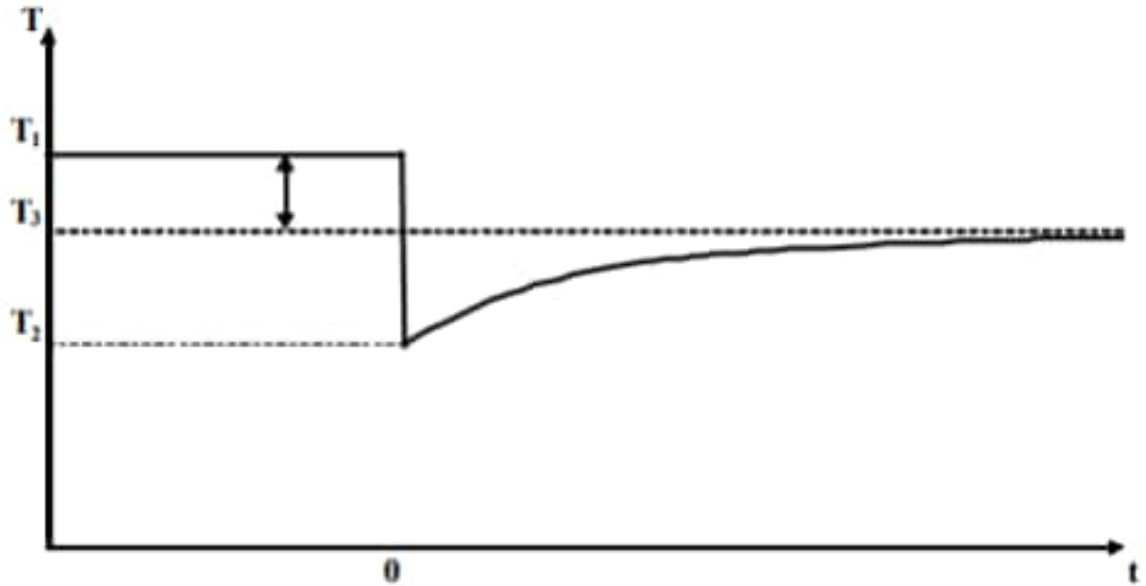

Рис. 2.5. Графічне зображення кривої Лаффера з урахуванням податкової «міграції» та часу [45]

На прикладі кривих можна зробити висновок, що коли ставки оподаткування виходять через встановлений зелений коридор, кількість надходжень зменшується – компанії йдуть в офшор. Крива з урахуванням часу підкреслює, що зниження ставки оподаткуванням не є порятунком, компанії не квапляться повертатися з податкових гаваней.

Зниження податкових ставок по окремих податках ні за яких умов не приведе надалі до рівноцінного зростання податкових доходів до бюджету через існування тяги податкових резидентів до іноземної продукції і спокуси заробітку за кордоном. Пом'якшення податкового клімату, вироблене в надії на

відшкодування недоотриманих бюджетом доходів по закінченні декількох років, виявиться безрезультатним. Встановлювати більш лояльні по відношенню до платників податків ставки податків має сенс тільки в цілях стимулювання їх ділової активності, тобто якщо кінцевою метою проведеної податкової лібералізації дійсно є підтримка суб'єктів господарювання, а не поповнення бюджету [45].

Кількість податкових надходжень через низьку ставку оподаткування впевненими темпами зростають – ось в чому перевага офшорів. Через низькі ставки оподаткування кількість податкових надходжень зростає через збільшення бази оподаткування (компанії ще активніше користуються офшорними підрозділами) та зростання кількості резидентів (ще більше компаній використовують офшор).

Податкові надходження в свою чергу формують бюджет - бюджет низькоподаткової країни буде більшим за бюджет високоподаткової країни.

Оподаткування є одним з головних важелів уряду в управлінні економікою. З одного боку, податки виступають основним джерелом державних доходів, з іншого, фіскальна політика впливає на поведінку індивідуальних агентів і підприємств, причому вплив часто має не лінійну, а більш складну специфікацію. У зв'язку з цим актуальним є питання про агрегованому впливі податкового режиму на стан економіки, мірою якого є темп економічного зростання [46].

Найпопулярнішим мірилом економічного зростання традиційно вважається приріст ВВП. Таким чином, було побудовано наступні логічні ланцюжки:

1. Оподаткування – Високі ставки оподаткування – Високі ставки податку спонукають компанії йти в «офшор» - Податкові надходження зменшуються - Темпи економічного зростання зменшуються.

2. Оподаткування – Низькі ставки оподаткування – Низькі ставки оподаткування притаманні офшорам – Податкові надходження збільшуються - Темпи економічного зростання зростають.

Отже, темпи економічного розвитку офшорів будуть вищими за темпи розвитку високоподаткових юрисдикцій, це власне і є питанням конвергенції трансфертного ціноутворення.

РОЗДІЛ 3.

ВПРОВАДЖЕННЯ ПРАКТИКИ ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

3.1. Імплементация плану BEPS в світі та Україні.

Світова спільнота розробила спеціальні заходи для боротьби з офшоризацією, які носять назву «Проект BEPS» (Base Erosion and Profit Shifting), що в перекладі означає «Розмиття податкової бази та виведення доходів з-під оподаткування». Так званий «Проект BEPS» розроблявся в рамках ОЕСР при активній підтримці країн G20. Суть проекту зводиться до міжнародної співпраці в боротьбі з вищезгаданими схемами транскордонного податкового планування і до розробки певних рекомендацій для країн та їх подальшої імплементації. Отже, проект має на меті не покарати платників податків, а змінити «правила гри».

Проект BEPS (Base erosion and profit shifting) - це не закон, але реалізувати його рекомендації будуть усі цивілізовані країни. Цей об'ємний документ передбачає 15 дій - кроків по боротьбі з переміщенням капіталів і розмиванням податкової бази. Суть кожного з них наведено нижче.

Дія 1: Рішення проблем і особливості оподаткування в епоху «цифрової економіки». Доходи від торгівлі в інтернеті не завжди можна обкласти податком, керуючись існуючим податковим законодавством. У плані BEPS пропонується виділити «електронну економіку» в окрему сферу і розробити для неї свої фіскальні правила.

Дія 2: Усунення «гібридних схем». Цей пункт закликає усунути «прогалини» в податковому законодавстві та міжнародних договорах, через які транснаціональні компанії отримують легальні можливості не платити податки в жодній юрисдикції.

Дія 3: Удосконалення законодавства про контрольовані іноземні компанії. Країни, що мають закони про контрольовані іноземні компанії, повинні їх вдосконалити, а ті, у яких їх немає, - прийняти.

Дія 4: Боротьба з розмиванням бази оподаткування через виплату відсотків та інших фінансових транзакцій. Розробка заходів, які б перешкоджали догляду від оподаткування через виплати дивідендів, роялті та інших відрахувань.

Дія 5: Протидія «несприятливої податкової практики», беручи до уваги питання прозорості та економічного змісту. Суть цього пункту в тому, щоб вирівняти податкові умови («правила гри», як сказано в документі) у всіх країнах. Тоді виведення капіталу в інші юрисдикції втратить свою привабливість.

Дія 6: Боротьба з недобросовісною використанням договорів про усунення подвійного оподаткування.

Дія 7: Викорінення схем штучного уникнення статусу «постійного представництва». В ОЕСР планують внести зміни в визначення поняття «постійне представництво», що запобіжить штучне ухилення від цього статусу, в тому числі з використанням «комісійних угод» і адресних податкових пільг для окремих видів діяльності.

Дії 8-10: Розробка законодавства про трансферному ціноутворенні в частині нематеріальних активів, ризиків капіталу та інших транзакцій з високим ризиком. Ці пункти наказують розробити чітке визначення поняття «нематеріальний актив», а також виробити норми аналізу угод з використанням нематеріальних активів з точки зору трансфертного ціноутворення (ТЦ). Крім того, документ передбачає створення механізму «порівнянності» нематеріальних активів, що полегшить їх аналіз з точки зору трансфертного ціноутворення.

Дія 11: Розробка способів збору і аналізу інформації про розмивання податкової бази і виведення доходів з-під оподаткування. Існуючих джерел інформації про діяльність компаній і сплати ними податків недостатньо для того, щоб оцінити ступінь розмиття податкової бази. 11-й пункт плану BEPS описує

передові практики та нові джерела інформації для аналізу масштабів проблеми, пропонує критерії оцінки цих джерел.

Дія 12: Впровадження законодавства, що вимагає розкривати «прийоми агресивного податкового планування». Цей пункт містить рекомендації з розробки законодавства про обов'язкове розкриття інформації. Одна з пропонованих норм - зобов'язати податкових агентів розкривати списки своїх клієнтів. Тут же регламентується створення і введення в дію поліпшених моделей міжнародного обміну податковою інформацією.

Дія 13: Оптимізація вимог щодо документування трансфертного ціноутворення та «по-крайній звітності». Цей пункт містить стандарти документації з трансфертного ціноутворення та шаблон для звітності країн про надходження з сплачених податків. Дана дія передбачає подання СбС звіту або звіту в розрізі країн (таблиця, в якій щодо кожної компанії групи вказуються важливі фінансові та нефінансові показники, а також описуються основні виконувані функції). Ще однією вимогою є подання мастер файлу (опис кожної компанії групи та опис її діяльності та значимості в межах групи) та локального файлу (опис господарської діяльності платника податків, опис та аналіз контрольованих операцій).

Дія 14: Розробка та удосконалення механізмів вирішення податкових спорів між державами. Ця частина плану містить заходи, які допоможуть країнам вирішувати спори в тлумаченні і використанні податкових угод, застосовуючи процедуру «досягнення взаємної домовленості».

Дія 15: Розробка багатосторонньої конвенції з питань міжнародного оподаткування для модифікації вже укладених податкових договорів між країнами. На сьогоднішній день в світі укладено більше 3000 двосторонніх договорів про уникнення подвійного оподаткування та не всі з них відповідають сучасним податковим вимогам. Створення єдиного документа дозволить

модернізувати наявну базу договорів відповідно до принципів і підходами, описаними в плані BEPS [27].

Також пакет BEPS складається з п'ятих типів результатів з різними статусами:

1. Мінімальні стандарти (шкідливі податкові практики, порушення угоди, звітність у розрізі країн та механізм урегулювання спорів) були узгоджені, особливо, для боротьби з проблемами у випадках, коли відсутність дій деяких країн призвела би до негативних наслідків для інших країн. Вони є основою реалізації BEPS. Моніторинг включатиме оцінку дотримання мінімальних стандартів у формі періодичного та публічного звіту щодо того, що країни зробили для реалізації цих результатів BEPS.

2. Загальні підходи (гібридні податкові схеми та можливість утримання відсоткових витрат) сприятимуть конвергенції національних практик. Очікується, що з часом, при реалізації цих дій, погляди країн зблизяться. Рекомендації з розробки національних правил і модельних положень угоди були узгоджені разом з детальними коментарями щодо їх втілення. У майбутньому загальні підходи можуть стати мінімальними стандартами.

3. З посиленням міжнародних стандартів (постійне представництво та трансфертне ціноутворення) існуючі стандарти оновилися і стали більш ефективними для ліквідації подвійного оподаткування та припинення зловживань. Це обумовлює набір узгоджених настанов, які відображають загальне розуміння та тлумачення положень на підставі Модельних податкових конвенцій ОЕСР та ООН. У цих сферах потрібне допрацювання, що призведе до оновлення Модельної податкової конвенції ОЕСР та Рекомендацій ОЕСР щодо трансфертного ціноутворення для мультинаціональних корпорацій та податкових адміністрацій.

4. Передові практики (правила щодо підконтрольних іноземних компаній та правила щодо обов'язкового розкриття) були розроблені для підтримки країн,

що мають намір посилити своє національне законодавство у певних сферах. Підхід передових практик не є обов'язковим, навіть для країн-учасниць ОЕСР, проте відображає домовленість між учасниками, втілення якої планується на практиці. Країна може доповнити цей підхід іншими правилами.

5. Аналітичні звіти (податкові виклики для цифрової економіки, економічний аналіз BEPS та розвиток багатостороннього інструменту) також були випущені, призводячи до подальших робіт з моніторингу та реалізації. Розвиток зусиль в рамках Дії 1 та Дії 11 вимагатиме моніторингу одночасно з переговорами щодо розробки багатостороннього інструменту (відповідно до Дії 15) [28].

Основним інструментом Проекту BEPS, а отже і боротьби з офшорами, є трансфертне ціноутворення:

1. Врегулювання питань оподаткування цифрової економіки.
2. Усунення відмінностей в оподаткуванні гібридних інструментів.
3. Посилення правил про контрольовані іноземні компанії.
4. Обмеження розмивання бази оподаткування шляхом вирахування процентних та інших фінансових витрат.
5. Удосконалення заходів боротьби з податковими зловживаннями.
6. Недопущення зловживання пільгами, передбаченими двосторонніми угодами.
7. Недопущення штучного уникнення статусу постійного представництва.
- 8-10. Удосконалення правил трансфертного ціноутворення (ТЦО).
11. Збір і аналіз інформації про BEPS.
12. Розкриття інформації про механізми агресивного податкового планування.
13. Рекомендації щодо документації з ТЦО та розкриття інформації у розрізі країн.
14. Удосконалення Процедури взаємного узгодження.

Нижче буде проаналізовано 17 країн світу на імплементацію дій 8-10 та 13: Південна та Північна Америка, Африка, Австралія, Європа та Азія.

В Аргентині дії 8-10 ще не імплементовані, на сайті ОЕСР вказано, що в країні вже введено 13 дію, проте національне законодавство не містить жодних вимог до подання документації з трансфертного ціноутворення [31].

У рамках імплементації дій 8-10 у Бразилії відбувається перегляд існуючих стандартів документації з трансфертного ціноутворення: національне законодавство відрізняється від принципів ОЕСР. Ти не менш, Бразилія має більш-менш адаптовані методи трансфертного ціноутворення (метод ціни перепродажу, метод витрати плюс). Інтелектуальна власність не є предметом трансфертного ціноутворення (наприклад, сплату роялті не потрібно відображати в звіті трансфертного ціноутворення). У рамках дії 13 було випущено Указ № 8,842, прийнятий 30 серпня 2016 року, який затверджує Конвенцію про взаємну адміністративну допомогу з податкових питань, спочатку підписану Бразилією 11 листопада 2011 року, яка підтримуватиме впровадження звітності СьС. 21 жовтня 2016 року Бразилія підписала багатосторонню угоду про обмін звітами СьС та багатосторонню угоду про автоматичний обмін інформацією про фінансові рахунки. 29 грудня 2016 року податкові органи видали Нормативну інструкцію № 1,681 про звітність СьС, яка буде частиною щорічної електронної декларації з податку на прибуток підприємств (ECF) [32].

Щодо дій 8-10 у Канаді, наразі відбувається активне підлаштування національного законодавства під принципи ОЕСР. Дія 13: у Канаді наявні рекомендації щодо документації з трансфертного ціноутворення, проте відсутні стандарти та вимоги для подання СьС звітності, мастер файлу та локального файлу [33].

Сполучені Штати Америки Згідно з заявою податкових органів США, національне законодавство повністю відповідає всім принципам ОЕСР. 29 червня 2016 року Міністерство фінансів оприлюднило остаточні постанови, що

вимагають щорічної звітності СбС від суб'єктів США, які є кінцевим материнським підприємством багатонаціонального підприємства, щорічний дохід становить 850 мільйонів доларів США або більше. IRS також зазначила, що приймає та автоматично обмінюється звітами СбС за оподатковувані роки, починаючи з 1 січня 2016 року або пізніше, але до дати набрання чинності чинними положеннями. 8 грудня 2016 року IRS опублікував проекти версій форми 8975 (звіт по країнах) та супроводу Додатку А (Податкові юрисдикції та інформація про суб'єкт господарювання), 23 лютого 2017 року, IRS оприлюднила проект інструкцій як до форми 8975, так і до Розкладу А. США не підписали багатосторонню угоду чи будь-які двосторонні угоди щодо обміну інформацією [34].

Ще з 2010 року Австралія активно імплементувала всі настанови ОЕСР в галузі трансфертного ціноутворення, тому наразі немає необхідно в глобальних змінах законодавчих актів, що підпадають під дії 8-10. З 1 січня 2016 року в Австралії діє закон, який вимагає подання локального файлу, мастер файлу та СбС звітності, відповідно до дії 13 [35].

Наразі в ЮАР діє суворий контроль за дотриманням правил продажу за кордон нематеріальних активів, проте країна заявила, що не має наміру дотримуватися всіх вимог ОЕСР. Тому невідомо, чи будуть дії 8-10 імплементовані до кінця. 28 жовтня 2016 року стало відомо, що в разі перевищення сукупного річного доходу 100 млн південноафриканських рендів компанії мають подавати разом з документацією з трансфертного ціноутворення ще й фінансову звітність. Також, якщо тестованою стороною в контрольованій операції є нерезидент ПАР, то має також надаватися договір та інші документи, які регламентують здійснення цієї операції [36].

Естонія ще з 2006 року активно співпрацює з ОЕСР: методи трансфертного ціноутворення, що застосовуються в Естонії, повністю відповідають ОЕСР. Як заявило Міністерство фінансів Естонії, в рамках дії 8 проводиться коригування

на оновлення принципів ОЕСР. У рамках дії 13, парламентом було ініційовано законопроект з впровадження СьС звітності. Першим звітним роком став 2016, а сам звіт мав подаватися в кінці 2017 року. Естонія є однією з країн, що підписали багатосторонню угоду про обмін інформацією [37].

У рамках дії 8-10 проводиться перевірка відповідності правилам трансфертного ціноутворення Німеччини принципам ОЕСР. У Німеччині основним принципом є принцип «витягнутої руки». У рамках дії 13 законодавство щодо впровадження звітності СьС та перенесення зміненої директиви про взаємну допомогу ЄС щодо обов'язкового автоматичного обміну інформацією у сфері оподаткування в законодавство Німеччини було прийнято в грудні 2016 року. Німеччина є однією з країн, що підписали багатосторонню угоду про обмін інформацією [38].

Законом про бюджет 2017 року у Люксембурзі було впроваджено більшість вимог дій 8-10. Цей самий закон частково покриває дію 13: в Люксембурзі впроваджено подання неpubлічної СьС звітності з 2016 року. Звіт за 2016 рік мав бути поданий до 31 березня 2017 року. Така поведінка ще раз підкреслює статус країни як респектабельного оншору – вимоги ОЕСР виконуються «з поправкою на національну специфіку» [39].

Польща – один з найчастіших партнерів України та член Європейського Союзу, тому доцільно дослідити її досвід. У рамках дій 9-10 не було введено жодних нових реформ та імплементацій до національного законодавства. Вимоги дії 13 впроваджуються поступово: польські компанії, що є материнськими в групах, до яких входять, мають подавати СьС звітність. Дочірні компанії, що знаходяться на території Польщі, також мають подавати звіт – СьСР для забезпечення повноцінного обміну податковою інформацією. Польща є однією з країн, що підписали багатосторонню угоду про обмін інформацією [40].

У рамках дій 8-10 у Швейцарії відбувається лише адаптація національного законодавства – в Швейцарії раніше було запроваджено принцип «витягнутої

руки». У рамках дії 13 не планується активних дій: Швейцарія не збирається робити подання документації з трансфертного ціноутворення обов'язковим, проте в рамках податкового аудиту компанії все ж таки мають подавати мастер файл. Якщо обсяг групи перевищує встановлений ОЕСР поріг, то вони мають подавати СбС звіти. Швейцарія є однією з країн, що підписали багатосторонню угоду про обмін інформацією [41].

Оскільки Саудівська Аравія є членом G20 та приймає участь в розробці принципів ОЕСР, усі дії активно імплементуються. Вимоги до документації з трансфертного ціноутворення відповідають принципам ОЕСР та активно змінюються. У рамках дії 13 розробляються вимоги до документації з трансфертного ціноутворення, проте наразі не існує жодних вимог [42].

У рамках дій 8-10 відбувається перегляд існуючого законодавства у Сінгапурі: найбільшою проблемою є інтерпретація податковими органами принципу витягнутої руки. У рамках дії 13 10 жовтня 2016 р. податкові органи видали керівні принципи щодо звітування з СбС в Сінгапурі. Звіти СбС необхідно подавати, якщо: група є багатонаціональним підприємством (MNE) та є сінгапурською групою MNE; консолідований дохід групи за попередній фінансовий рік становить щонайменше 1,125 млн сінгапурських доларів; якщо група має дочірні компанії або операції щонайменше в одній іноземній юрисдикції. Звіт СбС повинен бути поданий материнською компанією групи протягом 12 місяців з кінця фінансового року. Таким чином, перша дата подачі заявки для MNES зі штаб-квартирою в Сінгапурі повинна була бути 31 грудня 2018 року (за фінансовий рік, що закінчується 31 грудня 2017 року). Платники податків, які не подають свої звіти, можуть зазнати штрафних санкцій. MNES зі штаб-квартирою в Сінгапурі матиме рік "розриву", оскільки фінансовий рік 2016 року не буде охоплено новими правилами. Звіт СбС буде використовуватися податковими органами для оцінки ризиків трансфертного ціноутворення,

пов'язаних з BEPS, та для економічного та статистичного аналізу в розрізі країни [43].

Зміни, що підпадають під дію 8-10 у Китаї, прописані в довгостроковому плані змін та будуть впроваджуватися поступово. З 26 червня 2016 року було імплементовано дію 13 з поправкою на особливості національного законодавства. Тому мастер файл та локальний файл мають подаватися, проте з певними змінами [44].

Отже, більшість країн робить крок назустріч прозорому податковому законодавству, впроваджуючи звіти СбС, підписуючи декларації про автоматичний обмін інформацією та вимагаючи від компаній розкриття інформації про групу (мастер файл, локальний файл та СбС звіт). Проте робити подання документації з трансфертного ціноутворення обов'язковим та застосовувати до неї міжнародні стандарти готова далеко не кожна країна.

На сьогодні багато країн мають суттєві проблеми зі сплатою податків через те, що наявні принципи національного та міжнародного оподаткування мають багато невідповідностей. Зокрема, сучасні правила дають бізнесу забагато можливостей для спекулювання податковими ставками, режимами та статусами в різних країнах. З 1 січня 2017 року Україна приєдналася до Програми розширеного співробітництва в рамках ОЕСР та взяла на себе зобов'язання імплементувати так званий Мінімальний стандарт Плану дій BEPS – обов'язкові чотири заходи із п'ятнадцяти запропонованих. Міністерство фінансів України розробило Дорожню карту реалізації Плану дій BEPS.

План BEPS являє собою єдині правила гри, які допомагають боротись зі спекуляціями, а також створюють рівні умови для всіх гравців. Імплементация Мінімального стандарту Плану дій BEPS дозволить ефективно протидіяти агресивному податковому плануванню, розмиванню податкової бази і виведенню прибутку з-під оподаткування. Також приєднання України до BEPS є позитивним

сигналом для інвесторів. Це стимулюватиме міжнародну торгівлю та сприятиме зростанню нашої економіки [28].

Приєднання України до BEPS Асоціації означатиме, що країна зобов'язується імплементувати мінімальний стандарт Плану, що включає 4 кроки:

- Документація з трансфертного ціноутворення та звітність в розрізі країн;
- Запобігання наданню пільг, передбачених угодами про уникнення подвійного оподаткування, за невідповідних обставин;
- Підвищення ефективності протидії шкідливим податковим практикам з урахуванням принципу прозорості та сутності;
- Підвищення ефективності механізмів урегулювання спорів.

Україна не тільки не проігнорувала План BEPS, а й почала активно вдосконалювати вже запроваджені норми. Наприклад, щодо трансфертного ціноутворення постановою Кабінету Міністрів України від 04.07.2017 р. №480 було запроваджено перелік організаційно-правових форм нерезидентів, операції з якими вважаються контрольованими. Таким чином, операції з суб'єктами господарювання, які зареєстровані не в низькоподаткових юрисдикціях, проте організаційно-правова форма яких передбачена переліком №480, також вважатимуться контрольованими.

Окрім того, розроблено проекти Законів України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо запобігання розмиванню бази оподаткування та перенесенню прибутку в офшорні зони» та «Про внесення змін до податкового кодексу України щодо контролю за трансфертним ціноутворенням з метою імплементатії Плану боротьби з розмиванням оподаткованої бази та виведення прибутку (BEPS)». Як бачимо, за умови проведення активної та найбільш повної імплементатії рекомендацій ОЕСР, український бізнес відчує на собі суттєві результати процесу деофшоризації.

За даними Міністерства фінансів України, наша держава приєднується до автоматичного обміну податковою інформацією за стандартом CRS. Країни, що приєднуються до багатосторонньої угоди про обмін податковою інформацією, беруть на себе обов'язок здійснювати автоматичний обмін такою інформацією за результатами року. Перший обмін на міжнародному рівні мав відбутися вже в кінці 2017 р., що надало змогу оцінити переваги та недоліки такої системи задля подальшого її вдосконалення. Україна почала здійснювати такий обмін з 2020 р. за результатами 2019 р [29].

Дещо ускладнює ситуацію для бізнесу багатосторонній інструмент MLI. Як і будь-яка держава світу, Україна сильно інтегрована у світовий ринок руху капіталу. Українські компанії здійснюють велику кількість різноманітних зовнішньоекономічних операцій. Щоб доходи компаній від таких зовнішньоекономічних операцій не оподатковувалися двічі, країни укладають між собою Договори про уникнення подвійного оподаткування. На сьогодні в Україні діють 74 угоди про уникнення подвійного оподаткування. Однак з часом такі угоди в деяких аспектах втрачають актуальність та потребують уточнення. Перегляд положень кожної країни окремо (яких понад 70), підписання протоколів та їх ратифікація є дуже складним і тривалим процесом, який може розтягнутися на багато років.

З метою спрощення процедури вдосконалення угод про уникнення подвійного оподаткування було розроблено багатосторонній інструмент MLI, який по суті є унікальним механізмом, якщо дає змогу країнам-підписантам одночасно внести зміни в усі чинні угоди про уникнення подвійного оподаткування з країнами, які зі свого боку також дали згоду на такі зміни [30].

8 серпня 2019 року Україна ратифікувала Конвенцію MLI, яка набрала чинності для України 1 грудня 2019 року.

3.2. Вдосконалення практики трансфертного ціноутворення в Україні.

Довівши і зробивши висновки, що конвергенція трансфертного ціноутворення існує, що свідчить про те, що країни з нижчими ставками оподаткування мають швидші темпи економічного розвитку. Для того, аби розробити стратегію для вдосконалення трансфертного ціноутворення, необхідно дослідити динаміку приросту ВВП в Україні з 2013 року – саме тоді було запроваджено трансфертного ціноутворення.

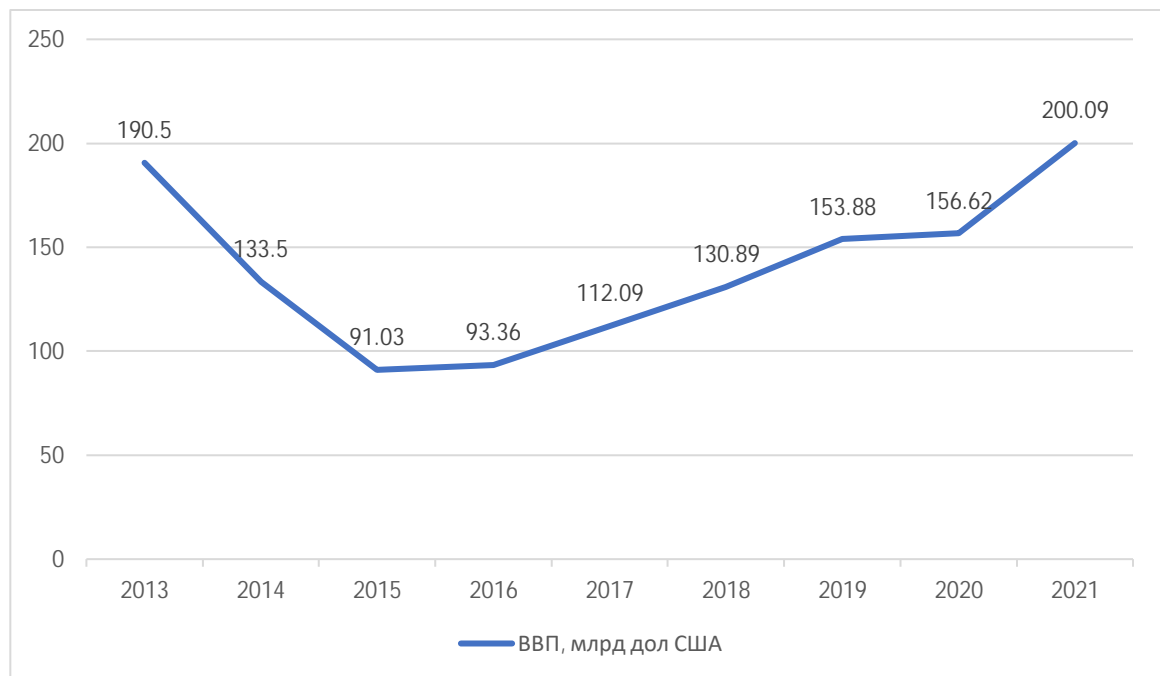

Рис. 3.1. Динаміка ВВП України, 2013-2021 рр., млрд дол США [47]

Ставка корпоративного оподаткування була досить сталою протягом 2013-2018 років, у той час як динаміка ВВП зазнала спаду в 2015 році. Криза зумовлена революцією та подальшим розгортанням АТО на сході України. Проте одразу економіка почала повільними темпами зростати.

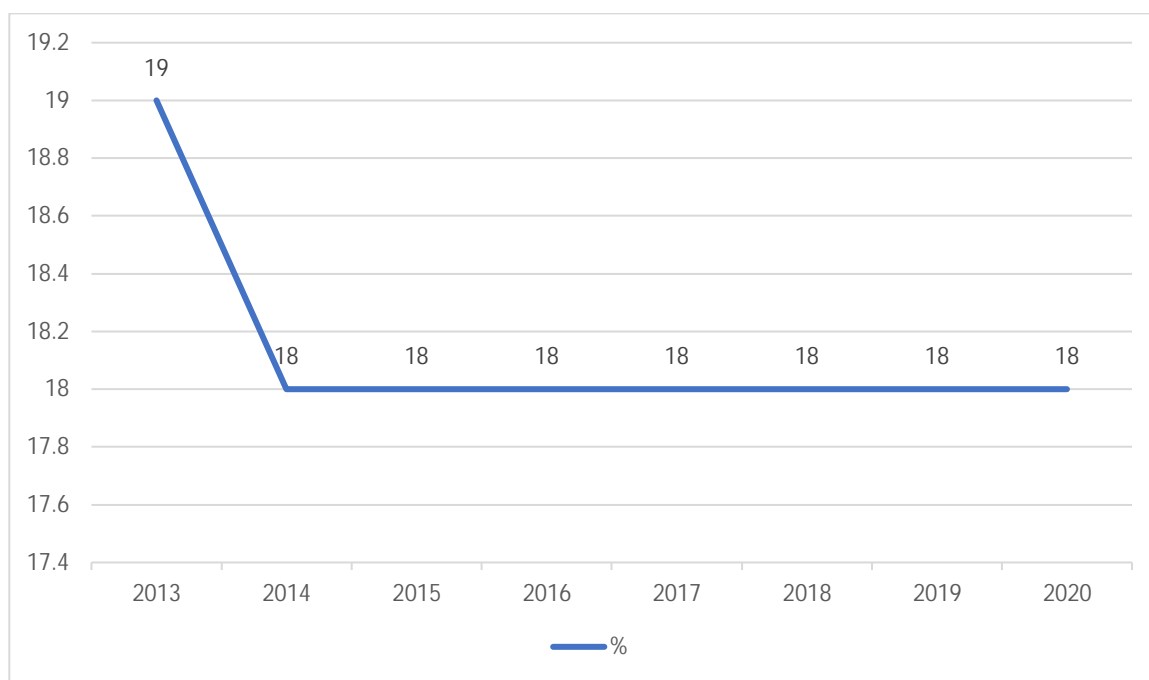

Рис. 3.2. Динаміка ставки корпоративного оподаткування України, 2013-2020 рр. [48]

Прогалини та неточності у законодавстві України дозволяють суб'єктам господарювання здійснювати податкову оптимізацію цілком на легальних засадах, а тому межу між оптимізацією та ухиленням від сплати податків постає доволі складно довести. Відтак виконання завдання держави з виявлення практик агресивного податкового планування та донарахування податкових зобов'язань потребує обміну міжнародним досвідом, хоча формування висновків та рецептів має відбуватися з урахуванням національних особливостей [49].

Для подальшого успішного розвитку податкового планування в Україні було розроблено наступну стратегію:

1. Створення ефективної системи контролю цін.

Адже в господарській діяльності область застосування цін не обмежується податковим плануванням. Ціна є впливовим елементом при визначенні митної вартості і звичайної ціни для оподаткування ПДВ в антимонопольному законодавстві. Облік при митному оформленні знижок підтверджує важливість

фіксації в відповідних документах підстав і передумов їх надання. Зробити це можна через формування облікової політики компанії. А ще краще розробити окрему цінову політику по певних групах товарів (послуг), яка буде служити певним захистом при перевірках.

2. Порядок попереднього узгодження цін у контрольованих операціях, за результатами якого укладаються договори, має затверджуватися Кабінетом Міністрів України.

Податкові органи матимуть додаткове адміністративне навантаження, тому доцільно встановити економічно обґрунтовану плату за їх оформлення.

3. Установлення змістовного підходу до вибору методу трансфертного ціноутворення

Платники податків найчастіше нехтують можливістю застосування 1-3 методів трансфертного ціноутворення і безпідставно використовують метод чистого прибутку. При цьому при обранні методів, заснованих на дослідженні рентабельності, платники часто помиляються з вибором досліджуваної сторони або навмисно обирають сторону, тестувати яку легше або вигідніше. Необхідність обліку результатів функціонального аналізу є важливим етапом аналізу в цілому, відповідно, при можливості, слід обирати для цілей дослідження більш «просту» сторону в рамках контрольованої операції. При виборі методу чистого прибутку не менш важливий вибір правильного показника рентабельності. Головний момент, на який необхідно звернути увагу, - прибуток, сформований в межах контрольованої операції, не може «оцінюватися» як контрольований показник. З 2018 року обсяг контрольованої операції визначається за відповідністю принципу «витягнутої руки», тому компаніям, які сумніваються, чи відповідають їх операції цим принципом, доцільно проводити відповідний аналіз, навіть не маючи при цьому КО за кількісними критеріями.

4. Введення автоматизованого аналізу податкової інформації

Мається на увазі зіставлення сум операцій, що були здійснені з особою, яка не сплачує податок на прибуток. Такі операції мають надаватися контролюючим органам для зіставлення з податковою звітністю в автоматичному режимі і відображатися разом з результатами порівняння в електронному кабінеті платника податків.

5. Заміна корпоративного податку на податок на виведений капітал

Це стане стимулом для ділової та інвестиційної активності, в країну відразу збільшиться приплив іноземних інвестицій. У підприємств не буде необхідності занижувати фінансовий результат, а отже, фінансова звітність підприємств може стати більш прозорою і привабливою для інвесторів і банків. Податкові зобов'язання буде легко перевіряти, адже операції, які віднесені до об'єкта оподаткування, складно приховати. Податківцям досить легко буде проконтролювати факт наявності таких операцій.

6. Реорганізація податкових органів

Для того, аби краще зрозуміти специфіку роботи українських компаній та сформуванню більш чітких уявлень про практичне застосування податкового планування платниками податків, необхідно масово перевіряти звіти та документації. Це дасть змогу фіскальній службі виявити загальні тенденції податкового планування в Україні. Дослідити документації, підготовлені консалтинговими компаніями, особливо міжнародними, вивчити підходи та обґрунтування, перейняти іноземний досвід. Ще одним важливим кроком є залучення податкових консультантів до роботи з податковою, об'єднані зусилля допоможуть випрацювати сталу стратегію перевірок.

7. Удосконалення механізмів розкриття та обміну інформацією в цілях оподаткування відповідно до міжнародних стандартів.

Основними інструментами є конвенції про уникнення подвійного оподаткування, двосторонні договори про обмін інформацією (безперечно, найбільший інтерес викликає обмін інформацією з офшорними юрисдикціями);

Міжнародна конвенція про взаємну адміністративну допомогу в податкових справах. Доцільно розвивати так званий спонтанний обмін, коли держава А за власною ініціативою надає державі Б інформацію про правопорушення резидентів держави Б чи інші факти, які можуть спричинити втрату податку державою Б. Однак найпрогресивнішим є автоматичний обмін (стандарт АЕОІ) – регулярне та систематичне надання фінансової інформації державою А державі Б щодо доходів/активів резидентів держави Б у державі А. У даному випадку потребують узгодження процедури такого обміну між державами А та Б. У середньостроковій перспективі на міжнародному рівні (коли стане можливим та загальноприйнятим) запровадження посади податкового аташе при посольствах зарубіжних країн спростить пошуки доказової бази податкових правопорушень.

8. Регулярне підвищення кваліфікації працівників податкових органів з боку міжнародних експертів ОЕСР, ЄС та ООН на систематичній основі відповідно до розвитку провідних світових практик.

ВИСНОВКИ

Сучасна економіка стикається з величезною кількістю проблем, породжених глобалізацією. Однією з них є використання транснаціональними компаніями та національними підприємствами офшорів для розмивання бази оподаткування, виведення прибутків, інсайдерського кредитування, приховання інформації про кінцевих бенефіціарів, диверсифікації діяльності, маніпулювання прибутками та базою оподаткування за допомогою ціноутворення, та безлічі інших «сірих схем».

Найпростішим шляхом переміщення капіталу стало застосування трансфертних цін у внутрішньогрупових операціях між материнською і дочірніми компаніями, що працюють в країнах з різними рівнями податкових ставок, з метою мінімізації загальної суми податків всієї групи. Практика фіксування таких цін може сприяти проведенню в життя стратегії і тактики, розроблених з урахуванням податкових та валютних чинників. Підвищення внутрішньогрупової ціни збільшує прибуток постачальника. Її зменшення тягне за собою вищу прибутковість підрозділу, який користується його товарами або послугами. Подібне маніпулювання прибутком і готівковими коштами в рамках одного об'єднання являє собою інструмент перерозподілу податкових витрат і фактичного переведення валютних коштів (в транснаціональних корпораціях). Таким чином, система трансфертних, або внутрішньогрупових, розрахункових цін в стратегії міжнародного підприємництва вирішує завдання глобальної максимізації доходів і зменшення податкового тягаря.

Ціноутворення відіграє важливу роль в фінансових потоках групи компаній – за допомогою цін зменшуються та збільшуються бази оподаткування компаній, роялті використовуються як елемент офшорних схем (наприклад «подвійний ірландський з голландським сендвічем»), надання послуг стало одним з легальних способів переказу коштів між юрисдикціями, а кредитування найпростішим способом фінансування та виведення прибутків. Для боротьби з

«сірим» ціноутворенням виникла нова галузь – трансфертне ціноутворення. Сам термін походить від виразу «трансфертні ціни». Іншими словами, трансфертні ціни - це ціни, що відхиляються від ринкових. Трансфертне ціноутворення поєднує в собі дві економічні категорії «ціна» і «трансферт». Ціна – це грошове вираження вартості товару або форма вираження цінності благ, які проявляються в процесі обміну. Найчастіше термін «трансферт» використовують для позначення безоплатного руху грошових коштів або матеріальних цінностей між суб'єктами економічних відносин. В Україні воно було закріплено на законодавчому рівні лише в 2013 році положеннями статті 39 Податкового кодексу України.

Сьогодні на тлі економічної глобалізації національне законодавство в сфері оподаткування не завжди розвивається адекватно новим викликам, що виникають внаслідок ускладнення процесів діяльності транснаціональних корпорацій, волатильності потоків капіталу та активного розвитку цифрової економіки. Ці фактори створюють умови для ухилення від оподаткування, перш за все для великих міжнародних компаній, підриваючи, таким чином, універсальність і 86 справедливість існуючих податкових систем. Тому світова спільнота розробила спеціальні заходи для боротьби з офшоризацією, які носять назву «Проект BEPS» (Base Erosion and Profit Shifting), що в перекладі означає «Розмиття податкової бази та виведення доходів з-під оподаткування». BEPS - це не закон, але реалізувати його рекомендації будуть усі цивілізовані країни. Цей об'ємний документ передбачає 15 дій - кроків по боротьбі з переміщенням капіталів і розмиванням податкової бази.

Основними факторами впливу на офшори є ставка оподаткування, заходи уряду щодо прозорості податкової інформації, взаємодія країни в рамках обміну інформації та наявність податкових пільг. За допомогою методу імітаційного моделювання було побудовано симуляцію осідання коштів на офшорних рахунках та формування бази оподаткування. Після 500 ітерацій, заснованих на

випадкових сумах від 0 до 1000, було виявлено, сплата податків нівелюється: як корпоративних, так і за працівників. А кошти, які могли б бути інвестовані в Україні та сплачені в якості податку – «осідають» в офшорах. Таким чином рівень життя та фінансові потоки в країнах-офшорах значно перевищують ті ж показники в Україні.

Найпопулярнішим мірилом економічного зростання традиційно вважається приріст ВВП. Таким чином, було побудовано наступні логічні ланцюжки:

- Оподаткування – Високі ставки оподаткування – Високі ставки податку спонукають компанії йти в «офшор» - Податкові надходження зменшуються - Темпи економічного зростання зменшуються.
- Оподаткування – Низькі ставки оподаткування – Низькі ставки оподаткування притаманні офшорам – Податкові надходження збільшуються - Темпи економічного зростання зростають.

Таким чином темпи економічного розвитку офшорів будуть вищими за темпи розвитку високоподаткових юрисдикцій, це власне і є питанням конвергенції трансфертного ціноутворення.

Як свідчить світова статистика, така ситуація спостерігається в усьому світі: країни-офшори розвиваються швидше за оншорні країни – це і є предметом конвергенції трансфертного ціноутворення, що було досліджено в даній роботі.

Прогалини та неточності у законодавстві України дозволяють суб'єктам господарювання здійснювати податкову оптимізацію цілком на легальних засадах, а тому межу між оптимізацією та ухиленням від сплати податків постає доволі складно довести. Ставка корпоративного оподаткування в Україні була досить сталою протягом 2013- 2018 років, у той час як динаміка ВВП зазнала спаду в 2015 році. Криза зумовлена революцією та подальшим розгортанням

АТО на сході України. Проте одразу економіка почала повільними темпами зростати.

Для України було розроблено стратегію вдосконалення трансфертного ціноутворення, що включає в себе:

- Створення ефективної системи контролю цін;
- Установлення змістовного підходу до вибору методу трансфертного ціноутворення;
- Введення автоматизованого аналізу податкової інформації;
- Заміна корпоративного податку на податок на виведений капітал;
- Реорганізація податкових органів.

Таким чином, у межах магістерської роботи було досліджено генезис трансфертного ціноутворення у світі та Україні, розглянуто економічну суть та регулювання оподаткування у рамках ОЕСР, проаналізовано фактори впливу на офшорні організації та тенденції пов'язаності ставки оподаткування та ВВП країни, запропоновано стратегію вдосконалення практики трансфертного ціноутворення в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Американська торгівельна палата; Огляд економіки України. – Київ., 2015. – 13.
2. Єжеєв М. Шляхи вдосконалення механізму взаємодії правоохоронних органів у боротьбі з транснаціональною злочинністю в економічній сфері / М.Єжеєв, П. Невмержицький// Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. – 2017. – №2. – С. 225.
3. Длігач А. О. Системно-рефлексивний маркетинг у сучасному підприємстві / А. О. Длігач // Маркетинг в Україні. — 2017. — № 5. — С. 43-4.
4. Податковий Менеджмент. Трансфертні ціни [Електронний ресурс] / менеджмент Податковий // Grandars – Режим доступу до ресурсу: <http://www.grandars.ru/student/nalogi/transfertnye-ceny.html>.
5. Конфлікт інтересів в процесі трансфертного ціноутворення [Електронний ресурс] // М. Освальд// Економіка. – 2017. – №162.– Режим доступу: http://bulletin-econom.univ.kiev.ua/wp-content/uploads/2017/11/162_69-75.
6. Дзюба П. Трансфертне ціноутворення: економічний зміст і специфіка // Економіка України. – 2015. – №1. –21.
7. Плани та звіти роботи Державної фіскальної служби України [Електронний ресурс] / Державна фіскальна служба України. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/237691.h>
8. Інноваційна логістика: концепції, моделі, механізми: колективна монографія / за наук. ред. М.Ю. Григорак та Л.В. Савченко. – К.: Логос, 2017. – 54.
9. Мішин М. Світовий досвід трансфертного ціноутворення: тенденції та перспективи / М. Мішин, Є. Курілов // Вісник Міністерства доходів і зборів України. – 2017. – № 38. – С. 48–52 [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/6>

10. Длігач А. О. Системно-рефлексивне стратегічне маркетингове управління промисловим підприємством / А. О. Длігач // Економічний часопис – XXI. – 2017. – №1–2 (2). – С. 44–4.
11. Непесов К.А. Налоговые аспекты трансфертного ценообразования: сравнительный анализ опыта России и зарубежных стран. М.: Волтерс Клувер, 2007. — 304 с.
12. A Legal View of the Implications for the Corporate, Business and Investment Sectors. Budget 2014, Norton Rose, 2014. — 10 p.
13. Мачуський В.В., Постульга В.Є. Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2004. — 275 с.
14. Кабінет Міністрів України. Перелік держав (територій), які відповідають критеріям, установленим підпунктом 39.2.1.2 підпункту 39.2.1 пункту 39.2 статті 39 Податкового кодексу України [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-2017-%D0%BF>.
15. Кабінет Міністрів України. Про затвердження переліку організаційно-правових форм нерезидентів, які не сплачують податок на прибуток (корпоративний податок), у тому числі податок з доходів, отриманих за межами держави реєстрації таких нерезидентів, та/або не є податковими резидентами держави, в якій вони зареєстровані як юридичні особи [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/480-2017-%D0%BF>.
16. Фінанси та розвиток. // Щоквартальний журнал Міжнародного Валютного Фонду. – 2019. – №56. – С. 6–11.
17. Кіпрський податковий вісник. // Baker Tilly. – 2018.
18. Баштовий Ю. Что такое трансфертное ценообразование / Юрий Баштовий. // РБК- Україна. – 2015. – публікація від 25.09.
19. Mikhailovich T. Kontrol' za transfertnym tsenoobrazovaniem [Control over transfer pricing]. Audit i nalogooblozhenie – Audit and taxation, 2011, no. 11, p. 43.

20. Мавренкова К. Автоматичний обмін податковою інформацією: що це таке і що з ним робити [Електронний ресурс] / Катерина Мавренкова // Openmind. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://mind.ua/openmind/20176663-avtomatichnij-obmin-podatkovoyu-informacieyu-shcho-ce-take-i-shcho-z-nim-robiti>
21. Мусієнко С. Інвестиційна аналітика: Налогова революція: Україна вводить анти-BEPS [Електронний ресурс] / Світлана Мусієнко // InVenture. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://inventure.com.ua/analytics/formula/nalogovaya-revolyuciya:-ukraina-vvodit-anti-beps> .
22. Kiose V. Offshores and Tax Havens of Europe / V. Kiose, Y. Semenova. // МГИМО, МИД России. – 2012.
23. Powersim Studio Software [Електронний ресурс] // Copyright Powersim Software AS. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://powersim.com/> .
24. Податковий кодекс України: поточна редакція від 07.03.2020 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page7>
25. Налогообложение на Кипре [Електронний ресурс] // Finance Business Service – Режим доступу до ресурсу: <https://fbs-tax.com/tax-planning/cyprus/taxation-in-cyprus/> .
26. Кутяева О. Кутяева О. Белизские компании используются вопреки давлению ОЭСР [Електронний ресурс] / Ольга Кутяева // Практическое налоговое планирование – Режим доступу до ресурсу: <https://gsl.org/ru/press-center/press/belizskie-kompanii-ispolzuyutsya-v-na/> .
27. ICG-seminar, часть британской консалтинговой группы International Consulting Group. 15 ШАГОВ BEPS: ЧТО НАПИСАНО В ПЛАНЕ, О КОТОРОМ ВСЕ ГОВОРЯТ [Електронний ресурс] / ICG-seminar, часть британской консалтинговой группы International Consulting Group. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://icg-seminar.com.ua/15-shagov-beps/> .

28. Берквуд М. Маркетинговый план. Монограф. / під ред. А.А.Старостіной. – М., СПб., К.: Вильямс, 2015. – 352.
29. Голов С. Ф. Управлінський облік / С. Ф. Голов. – Київ: Лібра, 2017. – 70.
30. Данилова Н. В. Експансія українських компаній на європейський ринок альтернативної енергетики / Н.В. Данилова // Вісник Одеського національного університету. Серія «Економіка»: Збірник наукових праць. – Одеса. – 2017. – Випуск 2. – Том 17. – С. 61-66.
31. BEPS Actions Implementation Matrices. Argentina. // Deloitte.
32. BEPS Actions Implementation Matrices. Brazil. // Deloitte.
33. BEPS Actions Implementation Matrices. Canada. // Deloitte.
34. BEPS Actions Implementation Matrices. United States. // Deloitte
35. BEPS Actions Implementation Matrices. Australia. // Deloitte.
36. BEPS Actions Implementation Matrices. South Africa. // Deloitte.
37. BEPS Actions Implementation Matrices. Estonia. // Deloitte.
38. BEPS Actions Implementation Matrices. Germany. // Deloitte.
39. BEPS Actions Implementation Matrices. Luxembourg. // Deloitte
40. BEPS Actions Implementation Matrices. Poland. // Deloitte
41. BEPS Actions Implementation Matrices. Switzerland. // Deloitte.
42. BEPS Actions Implementation Matrices. Saudi Arabia. // Deloitte.
43. BEPS Actions Implementation Matrices. Singapore. // Deloitte.
44. BEPS Actions Implementation Matrices. China. // Deloitte.
45. Какаулина М. О. ГРАФИЧЕСКАЯ ИНТЕРПРЕТАЦИЯ КРИВОЙ ЛАФФЕРА С УЧЕТОМ НАЛОГОВОЙ «МИГРАЦИИ» / М. О. Какаулина // Вестник УрФУ. Серия экономика и управление. / М. О. Какаулина. – Амурск, 2017. – (Том 16). – (3). – С. 336–356.
46. Казакова М. В. АНАЛИЗ ВЛИЯНИЯ НАЛОГОВОЙ НАГРУЗКИ И НАЛОГОВОЙ СТРУКТУРЫ НА ЭКОНОМИЧЕСКИЙ РОСТ: ОПЫТ

ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАН / М. В. Казакова, М. В. Лысюк. // Экономика и управление. – 2018. – С. 79–94.

47. The World Bank [Електронний ресурс]. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.МКТР.CD?end=2021&locations=UA&start=2013> .

48. KPMG tax-tools-and-resources [Електронний ресурс]. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://home.kpmg/it/it/home/services/tax/tax-tools-and-resources/tax-rates-online/corporate-tax-rates-table.html>.

49. Данилова Н.В. Зміна політики державного регулювання європейського ринку альтернативних джерел енергії під впливом сучасних тенденцій міжнародної конкуренції / Н.В. Данилова // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2017. – №162. – С. 56-60.